

EØS-tillegget

ISSN 1022-9310

til Den europeiske
unions tidende

Nr. 66

16. årgang

10.12.2009

	I	EØS-ORGANER	
	1.	EØS-rådet	
	2.	EØS-komiteen	
	3.	Parlamentarikerkomiteen for EØS	
	4.	Den rådgivende komité for EØS	
	II	EFTA-ORGANER	
	1.	EFTA-statenes faste komité	
	2.	EFTAs overvåkningsorgan	
2009/EØS/66/01		Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 28/08/COL av 23. januar 2008 om verdiskapningsprogrammet for tre (Norge)	1
2009/EØS/66/02		Melding fra EFTAs overvåkningsorgan om gjeldende rentesatser for tre EFTA-stater for tilbakebetaling av statsstøtte og for referanse- og kalkulasjonsrenter, med virkning fra 1. september 2009	23
	3.	EFTA-domstolen	
	III	EF-ORGANER	
	1.	Rådet	
	2.	Kommisjonen	
2009/EØS/66/03		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5586 – Sita/Paprec/FPR) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	24
2009/EØS/66/04		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5648 – OTTP/Macquarie/Bristol Airport)	25
2009/EØS/66/05		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5656 – Europ Assistance Holding/SFR Développement/Océalis) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	26
2009/EØS/66/06		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5659 – Daimler AG/IPIC/Brawn GP) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	27

2009/EØS/66/07	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5666 – Xerox/ Affiliated Computer Services)	28
2009/EØS/66/08	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5697 – Alstom Holding/Alstom Hydro Holding)	29
2009/EØS/66/09	Kommisjonsmelding om gjeldende rentesatser for tilbakebetaling av statsstøtte og referanse-/kalkulasjonsrenter for 27 medlemsland gjeldende fra 1. desember 2009	30
2009/EØS/66/10	Rådets resolusjon av 30. november 2009 om et veikart for å styrke mistenktes eller tiltalt prosessuelle rettigheter i straffesaker	31

3. Domstolen

EFTA-ORGANER

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

VEDTAK I EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

2009/EØS/66/01

nr. 28/08/COL

av 23. januar 2008

om verdiskapningsprogrammet for tre

(Norge)

EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN⁽¹⁾ HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde⁽²⁾, særlig artikkel 61–63 og protokoll 26,

under henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol⁽³⁾, særlig artikkel 24,

under henvisning til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2 og del II artikkel 4 nr. 4, artikkel 6, artikkel 7 nr. 5, artikkel 13 og 14,

under henvisning til Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte⁽⁴⁾ om anvendelse og fortolkning av EØS-avtalens artikkel 61 og 62, særlig delene om regionalstøtte og støtte til forskning og utvikling,

under henvisning til gruppeunntaksforordningene om støtte til opplæring og støtte til små og mellomstore bedrifter (SMB) samt forordningen om bagatellmessig støtte⁽⁵⁾,

under henvisning til Overvåkningsorganets vedtak nr. 147/06/COL av 17. mai 2006 om å innlede den formelle undersøkelsen fastsatt i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2,

etter å ha oppfordret berørte parter til å framlegge sine merknader i samsvar med overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 6⁽⁶⁾, og

ut fra følgende betraktninger:

I. FAKTISKE FORHOLD

1 Framgangsmåte

Ved brev av 1. februar 2005 (hendelse nr. 307555) mottok Overvåkningsorganet en klage (heretter kalt klagen) fra et bransjeorgan for den norske mur- og betongbransjen, ”byggutengrenser.

⁽¹⁾ Heretter kalt Overvåkningsorganet.

⁽²⁾ Heretter kalt EØS-avtalen.

⁽³⁾ Heretter kalt overvåknings- og domstolsavtalen.

⁽⁴⁾ Saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet – Retningslinjer for anvendelse og fortolkning av EØS-avtalens artikkel 61 og 62 og overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1, vedtatt og utstedt av Overvåkningsorganet 19. januar 1994, offentliggjort i EFT L 231 av 3.9.1994, s. 1, EØS-tillegget nr. 32 av 3.9.1994, s. 1. Retningslinjene ble sist endret ved Overvåkningsorganets vedtak nr. 154/07/COL av 3. mai 2007. Heretter kalt retningslinjene for statsstøtte.

⁽⁵⁾ Kommisjonsforordning (EF) nr. 68/2001 av 12. januar 2001 om anvendelse av EF-traktatens artikkel 87 og 88 på opplæringsstøtte (EFT L 10 av 13.1.2001, s. 20, endret ved EUT L 63 av 28.2.2004, s. 20), kommisjonsforordning (EF) nr. 70/2001 av 12. januar 2001 om anvendelse av EF-traktatens artikkel 87 og 88 på statsstøtte til små og mellomstore bedrifter (EFT L 10 av 13.1.2001, s. 33, endret ved EUT L 63 av 28.2.2004, s. 22), og kommisjonsforordning (EF) nr. 1998/2006 av 15. desember 2006 om anvendelse av EF-traktatens artikkel 87 og 88 på bagatellmessig støtte (EUT L 379 av 28.12.2006, s. 5). Sistnevnte forordning erstatter kommisjonsforordning (EF) nr. 69/2001 om bagatellmessig støtte (EFT L 10 av 13.1.2001, s. 30) og kapittel 12 i retningslinjene for statsstøtte (vedtatt ved Overvåkningsorganets vedtak av 15. mai 1996, EFT L 245 av 25.9.1996, s. 28). Alle ovennevnte forordninger er innlemmet i vedlegg 15 til EØS-avtalen (som nr. 1 bokstav d)-f).

⁽⁶⁾ EUT C 272 av 9.11.2006, s. 19, og EØS-tillegget nr. 55 av 9.11.2006.

no” (heretter kalt klageren). I klagen, som ble mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 3. februar 2005, hevder klageren at Den norske stat gir statsstøtte til treindustrien på grunnlag av verdiskapningsprogrammet for tre, også kalt treprogrammet (heretter kalt treprogrammet).

Ved brev av 17. mai 2006 og etter omfattende korrespondanse⁽⁷⁾ underrettet Overvåkningsorganet norske myndigheter om at det hadde besluttet å innlede undersøkelsen fastsatt i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2 med hensyn til treprogrammet.

Ved brev av 3. juli 2006 fra Norges faste delegasjon til Den europeiske union, som videresendte brev fra Administrasjons- og fornyingsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet, begge datert 26. juni 2006, framla de norske myndighetene sine merknader. Brevene ble mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 4. juli 2006 (dokument nr. 380386, heretter kalt de norske myndighetenes merknader til vedtaket om å innlede formell undersøkelse).

Vedtaket nr. 147/06/COL om å innlede formell undersøkelse ble offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* og EØS-tillegget til denne⁽⁸⁾. Overvåkningsorganet oppfordret berørte parter til å framlegge sine merknader. Overvåkningsorganet mottok ingen merknader fra berørte parter.

Til slutt hadde Overvåkningsorganet og norske myndigheter i løpet av høsten 2007 uformell kontakt både per telefon og e-post vedrørende treprogrammet. Opplysninger mottatt av Overvåkningsorganet i denne forbindelse ble bekreftet av de norske myndighetene i et brev oversendt elektronisk 10. desember 2007 av Administrasjons- og fornyingsdepartementet (dokument nr. 456845).

2. Beskrivelse av det foreslåtte tiltaket

2.1 Formål for og forvaltning av treprogrammet som beskrevet i forarbeidene til loven

Stortingsmeldingen av 1998-99

Formålet for treprogrammet er fastsatt i en stortingsmelding fra Regjeringen til Stortinget om verdiskaping og muligheter i skogsektoren (St.meld. nr. 17 (1998-99 ”*Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren*”) – heretter kalt stortingsmeldingen).

Formålet med stortingsmeldingen var å fastsette en helhetlig politikk for en rasjonell og bærekraftig utnyttelse av skogressurser og å øke skogsektorens bidrag til nasjonaløkonomien og den allmenne utviklingen i det norske samfunnet. Stortingsmeldingen foreslo gjennomføring av ulike tiltak for å nå dette målet, og treprogrammet var et av dem. Med hensyn til dette foreslo stortingsmeldingen opprettelse av en femårig ordning med sikte på økt verdiskaping i trevirkesektoren og (tre)foredlingsvirksomhet. Nærmere bestemt fastsatte stortingsmeldingen at formålet for treprogrammet skulle være å øke verdiskapingen i skogbruk og (tre)foredlingsvirksomhet samt å øke skogsektorens bidrag til mer bærekraftige produksjons- og forbruksmønstre⁽⁹⁾. I den forbindelse skulle treprogrammets fokus være på (i) høyere foredling av trevirke, (ii) økt bruk av trevirke, og (iii) bedre koblinger mellom skog og marked⁽¹⁰⁾. Stortingsmeldingen fastsatte også at det nye programmet skulle fokusere på å påvise muligheter på områder som produktutvikling, design og arkitektur, og at programmet skulle legge til rette for at trevirke blir vurdert som et attraktivt materiale med brede anvendelsesmuligheter⁽¹¹⁾. Til slutt, og på et mer generelt plan, påpekte stortingsmeldingen at det må legges vekt på å øke verdien ved foredling av virket innenlands⁽¹²⁾.

⁽⁷⁾ For nærmere opplysninger om korrespondansen vises det til vedtak nr. 147/06/COL om å innlede den formelle undersøkelsen, som det er offentliggjort et sammendrag av i EUT C 272 av 9.11.2006, og i EØS-tillegget nr. 55 av 9.11.2006. Vedtaket i sin helhet er offentliggjort på Overvåkningsorganets nettside: www.eftasurv.int.

⁽⁸⁾ Nærmere opplysninger om offentliggjøringen finnes i fotnote 7 ovenfor.

⁽⁹⁾ Avsnitt 7.3.3 i stortingsmeldingen.

⁽¹⁰⁾ Avsnitt 7.3.3 i stortingsmeldingen.

⁽¹¹⁾ Avsnitt 2.4.1 i stortingsmeldingen.

⁽¹²⁾ Avsnitt 6.1.1 i stortingsmeldingen. Med hensyn til fokuseringen på norsk industri fastslås det i avsnitt 6.1.1 i stortingsmeldingen også at ”*For å øke verdiskapingen er det vesentlig både å se på mulighetene for å redusere kostnadene i foredling og omsetning, og øke bruken og bedre utnyttelsen av trevirke produsert i Norge.*»

Innstilling (1998-1999) og rapport fra arbeidsgruppen

Rammen for opprettelse av treprogrammet ble nærmere fastsatt i en anbefaling fra næringskomiteen til Stortinget (Innst.S. nr. 208 (1998-1999)) av 3. juni 1999 (heretter kalt innstillingen). I innstillingen foreslås opprettelse av en arbeidsgruppe for å utrede strategi, gjennomføring og finansieringsbehov i forbindelse med det nye programmet.

Kort tid senere, i juli 1999, ble det opprettet en arbeidsgruppe, som særlig bestod av representanter fra Landbruksdepartementet, bransjeorganer for skogeiere og trelastprodusenter, forsknings- og utviklingsinstitusjoner samt representanter fra detaljhandelsektoren. Arbeidsgruppen utstedte en rapport (arbeidsgruppens rapport) 14. april 2000 om innholdet i, organiseringen og finansieringen av treprogrammet.

Arbeidsgruppens rapport gjentar målene og formålene for treprogrammet slik de er fastsatt i stortingsmeldingen. Arbeidsgruppens rapport angir videre at programmet skal begrenses til foredlingskjeden mellom skogsektoren og den tremekaniske foredlingsindustrien, men dette skal også omfatte råstofforsyning til treforedlingsindustrien (blant annet for å videreutvikle kvalitet, presisjon og sikkerhet i leveransene)⁽¹³⁾. Arbeidsgruppens rapport fastslår også at det er et mål at treprogrammet har fokus på norske skogressurser og at forbedringer oppnås i norsk (tre) foredlingsvirksomhet.

Arbeidsgruppens rapport foreslår at ansvaret for forvaltning og gjennomføring av treprogrammet skal ligge hos (i) Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, vanligvis kalt SND (som ble omorganisert og omdøpt til Innovasjon Norge 1. januar 2004), og (ii) en styringsgruppe sammensatt av representanter fra forskjellige departementer og markedsaktører, oppnevnt av Landbruksdepartementet⁽¹⁴⁾.

På det praktiske plan og ifølge arbeidsgruppens rapport skal styringsgruppens oppgaver være knyttet til evaluering og utvikling av programmet (inkludert å sikre engasjement i verdikjeden og å påse at programmets aktiviteter er i samsvar med mål og strategier), mens Innovasjon Norge skal være ansvarlig organ for gjennomføringen av programmet⁽¹⁵⁾. Innovasjon Norge ble derfor autorisert til å godkjenne og tildele all finansiering gjennom programmet.

Under den formelle undersøkelsen gjorde de norske myndighetene det klart at prinsippene som ligger til grunn for de generelle arbeidsrutinene i Innovasjon Norge (knyttet til administrasjon av andre støtteordninger), ble anvendt i forbindelse med gjennomføringen av treprogrammet⁽¹⁶⁾. Innovasjon Norge tildelte derfor støtte gjennom treprogrammet på grunnlag av (i) Innovasjon Norges overordnede strategi⁽¹⁷⁾, (ii) Innovasjon Norges interne EØS-retningslinjer, (iii) det første årlige tildelingsbrevet fra Landbruksdepartementet⁽¹⁸⁾, (iv) generelle framgangsmåter i veiledningen for saksbehandlere i Innovasjon Norge, og (v) Overvåkningsorganets retningslinjer

⁽¹³⁾ I punkt 1.4 i arbeidsgruppens rapport fastsettes det at treprogrammet ikke omfatter områdene skogkultur, infrastruktur, transport, utmark, pyntegrønt og bioenergi, som vil bli dekket av andre ordninger og engasjement fra Regjeringen. I punkt 2.1 i arbeidsgruppens rapport defineres den skogbaserte verdikjeden (eller skogsektoren) som alle aktører som er involvert på veien fra stubbe til sluttbruker. "Skog" omfatter leverandørsiden (enkeltskogeiere og skogeierforeninger) og driftsledet (skogentreprenører, herunder bl.a. terrengtransport, tømmermåling og tømmeromsetning, skogkulturarbeider, driftsplanlegging med mer). "Produksjon" omfatter all foredling av tømmer frem til produkter egnet for sluttbruker, men med hovedfokus på den tremekaniske foredlingskjeden (som omfatter tradisjonell sagbruks- og høvlerivirksomhet og videreforedling til dører, vinduer, trapper og andre bygningsartikler, samt produksjon av tremøbler, ferdighus og håndverksbaserte produksjoner). "Marked" omfatter sluttforbrukerne, men også ulike handelsledd og andre aktører i det skogbaserte produksjonssystemet, som underleverandører av varer og tjenester til skogbruk og skogbasert industri.

⁽¹⁴⁾ Punkt 1.5, 6.2 og 6.3 i arbeidsgruppens rapport. I mai 2003 bestod gruppen også av representanter fra alternative finansieringskilder og Fylkesmannens kontor.

⁽¹⁵⁾ Årlige rapporter om gjennomførte aktiviteter i programmet og hvordan programmet videre bør utvikles, skal framlegges for Landbruksdepartementet og danne grunnlag for departementets budsjetteringsprosess og retningslinjer til Innovasjon Norge (tidligere SND), jf. punkt 1.5, 6.2 og 6.3 i arbeidsgruppens rapport.

⁽¹⁶⁾ Se norske myndigheters merknader til vedtaket om å innlede den formelle undersøkelsen.

⁽¹⁷⁾ Den overordnede strategien er en veiledning som fastsetter visse ytre grenser for tildeling av midler fra Innovasjon Norge (som bl.a. utelukker tildeling av driftsstøtte og eksportstøtte) og krever at midler må gis innenfor tersklene i internasjonale avtaler Norge er part til.

⁽¹⁸⁾ Tildelingsbrevet av 6. oktober 2000 inneholder opplysninger om budsjettet for gjennomføring av treprogrammet med henvisning til programmets mål, sektor og målgrupper.

for statsstøtte⁽¹⁹⁾. Fra et praktisk synspunkt er de viktigste av disse prinsippene som er fastsatt i de interne EØS-retningslinjene, som også danner grunnlag for de aller fleste merknadene som er framlagt av norske myndigheter.

De interne EØS-retningslinjene er utarbeidet av Innovasjon Norge på grunnlag av eksisterende norske støtteordninger som det forvalter. De inneholder en forklaring av begrepet statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, utdrag fra retningslinjene for statsstøtte, og reglene for bagatellmessig støtte samt en tabell som viser støtteintensiteter for eksisterende ordninger⁽²⁰⁾. De interne EØS-retningslinjene ajourføres kontinuerlig, og fem ulike versjoner er derfor oversendt til Overvåkningsorganet⁽²¹⁾.

Norske myndigheter har uttalt at mens arbeidsgruppens rapport ikke inneholder vilkår som må oppfylles for at prosjekter skal være støtteberettigede, ble slike vilkår utarbeidet i de interne EØS-retningslinjene. Arbeidsgruppens rapport inneholder ikke noen uttrykkelig henvisning til de interne EØS-retningslinjene, men norske myndigheter har uttalt at henvisningen i arbeidsgruppens rapport til etablering av ”*prinsipper og praksis*” (innenfor rammen av EØS-reglene) for gjennomføringen av treprogrammet, skal forstås som en henvisning til de interne EØS-retningslinjene⁽²²⁾. Ifølge norske myndigheter er de interne EØS-retningslinjene på denne måten blitt en integrert del av treprogrammet⁽²³⁾. Saksbehandlere i Innovasjon Norge får beskjed om å vurdere søknader på grunnlag av de særskilte reglene i de interne EØS-retningslinjene som de anser som hensiktsmessige. Dersom de anser at det ikke foreligger noen statsstøtte, kan prosjektet finansieres 100 %⁽²⁴⁾.

2.2 Rettsgrunnlag og årsbudsjetter

Det framgår av statsbudsjettet for de relevante årene at treprogrammet finansieres av Landbruks- og matdepartementet gjennom årlige tildelinger direkte fra statsbudsjettet. Finansieringen av treprogrammet ble fastsatt i Regjeringens forslag til Stortinget som inneholdt statsbudsjettet for år 2000 (St.prp. nr. 1 (1999-2000)), der finansieringen av treprogrammet var innlemmet som post 71 i kapittel 1142⁽²⁵⁾. Alle statsbudsjettene for de påfølgende årene øremerket midler til treprogrammet⁽²⁶⁾.

Det første årlige tildelingsbrevet fra Landbruksdepartementet til Innovasjon Norge overfører ressurser til Innovasjon Norge og godkjenner at de utbetales i tråd med formål, sektorer og målgrupper som fastsatt i arbeidsgruppens rapport⁽²⁷⁾.

Ved brev av 29. september 2005, ajourført ved brev av 3. juli 2006, underrettet de norske myndighetene Overvåkningsorganet om at budsjettene for treprogrammet for regnskapsårene 2000–2005 var som følger:

⁽¹⁹⁾ De norske myndighetene har også vist til loven som styrer Innovasjon Norge, og dens standardvilkår for tildeling av utviklingsmidler som inneholder administrative regler for blant annet tidsfrister, dokumentasjon, kontrolltiltak og inndrivelse av midler.

⁽²⁰⁾ Bestemmelser om kumulering, referansesatser og beregning av støtte er også inkludert.

⁽²¹⁾ Versjonene er datert januar 2000, august 2001, juni 2003, september 2004 og juli 2005, og skiller seg ikke vesentlig fra hverandre. For enkelthets skyld viser ”interne EØS-retningslinjer” heretter til teksten i den nyeste versjonen, og bare der det er relevant (på grunn av avvik eller tilleggstekst) kommenteres teksten i tidligere versjoner.

⁽²²⁾ Punkt 1.3 i arbeidsgruppens rapport fastslår at midler må tildeles i samsvar med EØS-reglene, og punkt 7.1 fastslår at ”*Statsstøtteregulverkets bestemmelser (EØS-reglene) skal legges til grunn. Innenfor disse bestemmelsene må programmet etablere egne prinsipper og praksis.*” Se også de norske myndighetenes merknader til vedtaket om å innlede den formelle undersøkelsen.

⁽²³⁾ Se de norske myndighetenes merknader til vedtaket om å innlede den formelle undersøkelsen, og e-post av 18. januar 2008 fra de norske myndighetene (hendelse nr. 461470).

⁽²⁴⁾ Se også underavsnittet om samfinansiering og 100 % finansiering av prosjektkostnader i avsnitt I-2.4 nedenfor.

⁽²⁵⁾ Se også revidert budsjett (St.prp. nr. 61 (1999-2000)). Treprogrammet er blitt omtalt på flere måter, blant annet som ”*Treprogrammet*” og ”*Verdiskapningsprogrammet for tre*”, eller som den opprinnelige innstillingen fra næringskomiteen til Stortinget (Innst.S. nr. 208 (1998-1999)).

⁽²⁶⁾ 2001: St.prp. nr. 1 (2000-2001) og revidert budsjett (St.prp. nr. 84 (2000-2001)), 2002: St.prp. nr. 1 (2001-2002) og revidert budsjett (St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2001-2002)), 2003: St.prp. nr. 1 (2002-2003) og revidert budsjett (St.prp. nr. 65 (2002-2003)), 2004: St.prp. nr. 1 (2003-2004) og revidert budsjett (St.prp. nr. 63), 2005: St.prp. nr. 1 (2004-2005) og revidert budsjett (St.prp. nr. 65 (2004-2005)). De første fire årene (f.o.m. 2000 t.o.m. 2003) var midler til treprogrammet øremerket i statsbudsjettets kapittel 1142 post 71, mens midler til treprogrammet i de to siste årene (2004 og 2005) var øremerket i statsbudsjettets kapittel 1149 post 71.

⁽²⁷⁾ Brev av 6. oktober 2000, oversendt til Overvåkningsorganet av de norske myndighetene som vedlegg 3 til de norske myndighetenes merknader til vedtaket om å innlede den formelle undersøkelsen.

Tabell 1 Årsbudsjett

År	Budsjett i mill. NOK	Tilsagn i mill. NOK
2000	17	8,8
2001	25	25,7
2002	20	18,2
2003	36	39,3
2004	35	28,4
2005	33	39,5
Sum	166	159,9

Tildelingene ble utbetalt innen tre år fra det året tilsagn ble gitt og når mottakeren avsluttet prosjektet. Dersom budsjettet for et bestemt år ikke var helt oppbrukt, ble restbeløpet overført til det påfølgende året. Den samlede verdien av tilsagn for et gitt år kan derfor være høyere enn det budsjetterte beløpet for det samme året.

2.3 *Støttmottakere gjennom treprogrammet*

Arbeidsgruppens rapport fastslår at treprogrammet skal være rettet mot bedrifter og andre aktører med konkrete utviklingsprosjekter som ligger innenfor programmets hovedstrategier og tiltaksområder, og som bidrar til økt verdiskaping⁽²⁸⁾.

Norske myndigheter har videre fortalt at treprogrammet er åpent for alle relevante industrier (omtalt som tremekanisk industri) og industrier som kan bidra til at treprogrammets mål nås, f.eks. industrier som utforsker bruk av tre i kombinasjon med andre materialer⁽²⁹⁾. Innenfor disse parametrene er programmet åpent for ”privatpersoner, selskaper, myndigheter og foreninger, uansett selskapsstruktur eller organisering”, samt ”forsknings- og utdanningsinstitusjoner”, uansett etableringsstat⁽³⁰⁾.

2.4 *Støtteberettigede kostnader og støtteintensitet*

Støtteberettigede kostnader

Norske myndigheter har uttalt at støtte gjennom treprogrammet tildeles til prosjekter som ”... bidrar til oppnåelse av mål knyttet til programmets strategier og arbeidsområder”, og som fører til nyskaping. Det framgår av arbeidsgruppens rapport at følgende tre strategier skal anvendes for å oppnå treprogrammets formål. Strategiene skal gjennomføres ved hjelp av aktivitetene som angis under hver enkelt strategi⁽³¹⁾. Kostnader knyttet til slike aktiviteter er derfor berettiget til støtte gjennom treprogrammet.

- i) Profilerings- og kommunikasjonsstrategi (det vil si å skape engasjement og vilje til å utvikle verdikjeden, tiltrekke kompetanse, mennesker og kapital, øke synligheten og den aktive profileringen av skog og trevirke, samt å rette fokus på treets fortrinn som materiale og spre informasjon).

Tiltak som skal brukes for å gjennomføre denne strategien, omfatter kampanjer som framstiller skog-/treindustrien på en positiv måte, informasjonsspredning gjennom design-/arkitekturtidsskrifter med treprofil, og tilrettelegging/utvikling av informasjon og dokumentasjon til profesjonelle brukere, universiteter, andre læresteder og forbrukere. Andre

⁽²⁸⁾ Punkt 4.6 i arbeidsgruppens rapport.

⁽²⁹⁾ Se brev av 29. september 2005 fra de norske myndighetene til Overvåkningsorganet, vedlagt i et brev av 3. oktober 2005 fra Norges faste delegasjon til Den europeiske union (hendelse nr. 345465).

⁽³⁰⁾ Se brev av 29. september 2005, sitert ovenfor i fotnote 30, og de norske myndighetenes merknader til vedtaket om å innlede den formelle undersøkelsen.

⁽³¹⁾ Punkt 4.1- 4.4 og 5 i arbeidsgruppens rapport.

tiltak omfatter etablering av en internettportal og et nettverk for å kanalisere informasjon gjennom hele verdikjeden som også skal fungere som en generell informasjonsressurs, samt etablering av møtepunkter både nasjonalt og regionalt for å betjene forsknings- og utviklingsgrupper, arkitekter, designere, IT-miljøer, trendforskere, innovatører og investorer osv.

- ii) Produktutviklings- og nyskappingsstrategi (som omfatter realisering av nye muligheter, ideer og initiativ og bidrar til innovasjon og nyskaping).

Tiltak som skal anvendes omfatter strukturerte utviklingsprogrammer, etablering av næringshager for småbedrifter, innovasjonsprosjekter knyttet til ulike læresteder, design- og arkitekturkonkurranser, utvikling av nye produkter i nye markedssegmenter (som rekreasjonsmarkedet, opplegg/infrastruktur for "det offentlige rom", treprodukter for helse- og omsorgssektoren osv.) og utviklingsprosjekter rettet mot å skape lønnsomhet i verdikjeden (som råvareutvikling, biproduktutvikling, trehandel og e-handel). Andre tiltak omfatter etablering av et forum (næringshager) og strukturer med gode betingelser for nyskaping og innovasjon, studentprosjekter for innovasjon, og arkitektur- og designkonkurranser for å øke bruken av bestemte trematerialer.

- iii) Samarbeids- og effektiviseringsstrategi (som omfatter forbedring knyttet til varestrømmer og prosesser i verdikjeden og av kostnadseffektivitet, verdiskaping og lønnsomhet samt best mulig utnyttelse av menneskelige ressurser og infrastruktur).

Tiltakene omfatter utvikling av et integrert logistikksystem for å sette økt fokus på distribusjon av rett vare til rett tid, kvalitet og pris, bruk av informasjonsteknologi for å spare kostnader knyttet til salg og distribusjon, og utvikling av IT-systemer for kommunikasjon gjennom hele verdikjeden for å oppnå bedre kvalitet. Andre tiltak omfatter konkurranser, forstudier om utvikling av et integrert IT-system og digitalisering av informasjon om varer i hele verdikjeden, kompetanseutviklingsprogrammer som belyser kostnadseffektivisering knyttet til verdiutvikling og (tiltak for) inntjening på områdene skog, treindustri og handel.

De interne EØS-retningslinjene spesifiserer støtteberettigede kostnader for SMB, opplæringsvirksomhet og forskning og utvikling, samt for "investeringer" (foretatt av SMB og i regionale områder). Beskrivelsene av de støtteberettigede kostnadene i de interne EØS-retningslinjene er tilføyd som vedlegg I⁽³²⁾.

Støtteintensiteter

De interne EØS-retningslinjene spesifiserer støtteintensiteter for SMB⁽³³⁾, mens støtteintensiteter for andre typer støtte bare angis ved henvisning til en tabell kalt "*Øvre grenser for støttesatser for ulike ordninger administrert av Innovasjon Norge – bedriftsstørrelser og områder som er støtteberettigede*". Tabellen, som er gjengitt i vedlegg II til dette vedtak, inneholder ingen henvisning til treprogrammet.

Ettersom tabellen viser til to ulike støtteintensiteter for forstudier til forskning og utvikling under programmene "*OFU/IFU*" og "*Omstilling og nyskaping*", har myndighetene forklart at det er den fastsatte støtteintensiteten for "*OFU/IFU*" som er anvendt på treprogrammet. Forskjellen mellom støtteintensitetene er at støtteintensiteten for tekniske forstudier utført av store foretak i forbindelse med forskning for konkurransestadiet (for store foretak) kan beløpe seg til 55 % under ordningen "*Omstilling og nyskaping*", mens tilsvarende støtteintensitet under ordningen "*OFU/IFU*" er bare 50 %.

⁽³²⁾ Denne fotnoten er ikke relevant for den norske utgaven.

⁽³³⁾ Ved investering er høyeste intensitet 7,5 % for mellomstore bedrifter og 15 % for små bedrifter, mens nivået for konsulent tjenester og deltakelse på messer er fastsatt til 50 %.

Støtteintensiteter i forbindelse med samfinansiering og 100 % finansiering av kostnader

Støtte gjennom treprogrammet forutsetter i prinsippet at støttemottakerne bidrar med finansiering og arbeidsstyrke⁽³⁴⁾. Det foreligger imidlertid ikke noe minstekrav til samfinansiering; det er heller slik at finansieringsandelen varierer etter prosjektets formål og karakter. I denne forbindelse har de norske myndighetene uttalt at støtte gjennom treprogrammet gis i samsvar med støtteintensitetene som er fastsatt i de interne EØS-retningslinjene, slik at det i praksis alltid er en form for samfinansiering.

Likevel har myndighetene også forklart at de for treprogrammet følger en praksis der visse prosjekter får finansiert 100 % av kostnadene – og da foreligger ingen samfinansiering. Med hensyn til dette har myndighetene vist til arbeidsgruppens rapport, der det står at ”*Programmets finansieringsandel vil måtte variere etter prosjektenes formål og karakter. I prosjekter der det er vanskelig å identifisere aktører som kan høste direkte nytte av prosjektet, f.eks. rene utredningsprosjekter og forstudier, vil programmet kunne finansiere prosjektet i sin helhet. I prosjekter som forventes å ha høy og direkte nytteverdi for deltakerne, vil finansieringsandelen kunne være tilsvarende lav. Statsstøtteregeleverkets bestemmelser (EØS-reglene) skal legges til grunn. Innenfor disse bestemmelsene må programmet etablere egne prinsipper og praksis.*”⁽³⁵⁾

Myndighetene har videre forklart at praksisen med å gi 100 % finansiering har vært fulgt i tilfeller der det har vært vanskelig å identifisere aktører som kan høste direkte nytte av prosjektet (eller der enkeltforetak anses å få bare en beskjeden fordel), slik tilfellet er med forstudier og rapporter i spesielle målområder. Et eksempel på dette som myndighetene har vist til, er tildelingen av NOK 125 000 til Norsk Treteknisk Institutt til et prosjekt for produktutvikling i forbindelse med høvlet panel til innendørs bruk⁽³⁶⁾. Norske myndigheter uttalte at resultatene (av prosjektet) er tilgjengelige for instituttets medlemsforetak, og at mye av Norsk Treteknisk Instituttets informasjon dessuten er allment tilgjengelig ved instituttets bibliotek.

2.5 Bagatellmessig støtte

De norske myndighetene har hevdet at tildelinger gitt på grunnlag av visse bestemmelser gjennom treprogrammet, oppfyller vilkårene for å kvalifisere som bagatellmessig støtte. Myndighetene har forklart at når bagatellmessig støtte er blitt gitt, inneholder tilsagnsbrevet som sendes til støttemottakeren, en henvisning til terskelen for bagatellmessig støtte, tidsramme og støttemottakerens plikt til å underrette myndighetene om mottatt støtte fra andre kilder senest tre år fra tilsagnstidspunktet⁽³⁷⁾.

Myndighetene har dessuten forklart at det foreligger en forvaltningsmessig praksis der støtte som gis for eksempel til forskning og utvikling, kan ”toppes” med bagatellmessig støtte. Denne praksisen er særskilt omhandlet i de interne EØS-retningslinjene i versjonene fra september 2004 og juli 2005⁽³⁸⁾.

2.6 Varighet

De norske myndighetene har uttalt at treprogrammet ble iverksatt 1. juli 2000 (dvs. den dato søknader om støtte kunne inngis fra) og ble videreført i fem år, til slutten av 2005 (det siste tilsagnet ble gitt 30. desember 2005)⁽³⁹⁾.

⁽³⁴⁾ Punkt 1.4 og 7.1 i arbeidsgruppens rapport.

⁽³⁵⁾ Punkt 7.1 i arbeidsgruppens rapport.

⁽³⁶⁾ Dette beløpet ville vært bagatellmessig støtte, men Norsk Treteknisk Institutt hadde også mottatt annen støtte.

⁽³⁷⁾ Kravet om opplysninger er formulert på følgende måte: ”*EØS-regelverket – opplysningsplikt: Tildelingen av tilskuddet skjer i henhold til reglene for bagatellmessig støtte. Ved eventuelle nye søknader om offentlig støtte (uansett støttekilde) har støttemottaker plikt til å opplyse om dette tilskuddet. Opplysningsplikten gjelder i 3 år fra tilsagnstidspunktet. Støttemottakeren må ikke motta mer enn til sammen EUR 100 000 (ca. kr 815 000,-) i støtte etter reglene for bagatellmessig støtte over et tidsrom på 3 år.*”

⁽³⁸⁾ I avsnitt 4.2.

⁽³⁹⁾ Dette bekreftes gjennom merknadene til forslaget til statsbudsjett i St.prp. nr. 1 (2000-2001) og arbeidsgruppens rapport.

2.7 *Handel med treprodukter*

Det framgår av stortingsmeldingen om verdiskaping og muligheter i skogsektoren at Norge eksporterer sine treprodukter til EU. Med hensyn til dette er det særskilt fastslått i avsnitt 4.3 i stortingsmeldingen at ”Norge eksporterer ca 85-90 % av produksjonen av tremasse og papirprodukter og ca 35 % av trelastproduksjonen. Leveransene til EU-land utgjør henholdsvis 70 % og 90 % av eksporten. Eventuelle strategier eller politiske vedtak innen EU som kan påvirke EUs import av skogindustriprodukter vil kunne få store konsekvenser for den norske skogsektoren”(40). Det framgår videre av Eurostats statistikk at treprodukter eksporteres i stort omfang innenfor EU(41). Endelig framgår det av statistikk fra Statistisk sentralbyrå at Norge også importerer betydelige mengder tømmer, trelast og kork fra EU(42).

2.8 *EØS-avtalens virkeområde*

EØS-avtalens artikkel 8 nr. 3 fastsetter at:

”Med mindre annet er særskilt angitt, får bestemmelsene i denne avtale anvendelse bare for (a) varer som hører inn under kapittel 25 til 97 i det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer, med unntak av varer oppført i protokoll 2, og (b) varer oppført i protokoll 3 i samsvar med de særlige bestemmelser som er fastsatt i protokollen.”

Tre og treprodukter er omfattet av kapittel 44.

2.9 *Grunnlag for å innlede den formelle framgangsmåten*

Overvåkningsorganet innledet den formelle undersøkelsen på grunnlag av den foreløpige konklusjonen om at treprogrammet innebærer statsstøtte som ikke faller inn under noen av unntakene fastsatt i EØS-avtalen. Overvåkningsorganet tvilte derfor på at treprogrammet kunne anses som forenlig med EØS-avtalens funksjon. Det ble vist til det faktum at dokumentene om treprogrammet som de norske myndighetene framla, ikke inneholdt særskilte definisjoner av støtteberettigede prosjekter, støtteberettigede kostnader eller tak for høyeste støttebeløp som kunne tildeles.

Norske myndigheter ble oppfordret til å oversende opplysninger om eventuelle interne instruksjoner som fastsetter at programmet skal gjennomføres i samsvar med retningslinjene for statsstøtte og/eller gruppeunntaksforordningene. Overvåkningsorganet påpekte imidlertid at selv om en slik forvaltningspraksis kunne påvises, kunne det likevel hende at Overvåkningsorganet anså at programmet ikke var forenlig med EØS-avtalens funksjon tatt i betraktning at det gjennom treprogrammet foreligger en praksis med å gi 100 % støtte til prosjekter dersom forvaltningsmyndigheten formoder at tildelingen ikke kan anses som støtte fordi virksomheten ikke kan tilskrives enkeltforetak, og anses for å gi bare en beskjeden fordel.

Med hensyn til om tildelingen på grunnlag av særskilte bestemmelser om bagatellmessig støtte som gis gjennom treprogrammet, oppfyller vilkårene for å anses som bagatellmessig støtte i henhold til retningslinjene for statsstøtte eller den påfølgende forordningen om bagatellmessig støtte (som erstattet retningslinjene for statsstøtte på dette området fra 1. februar 2003)(43), inntok Overvåkningsorganet det standpunkt at de relevante bestemmelsene ikke så ut til å være i samsvar med reglene om tildeling av bagatellmessig støtte.

(40) Denne fotnoten er ikke relevant for den norske utgaven.

(41) Statistikk fra EUROSTAT for årene mellom 1999 og 2004 (som omfatter både import og eksport av ulike typer foredret tre og tømmer i EU, og der verdien uttrykkes enten per tusen kubikkmeter eller tonn), viser at det er omfattende handel med treprodukter i EU. De relevante statistikkene er (i) intra EU-25, import og eksport av tømmer; ”table fores51”, (ii) intra EU-25, import av tremasse, papir og papp, ”table fores62”, (iii) intra EU-25, eksport av tremasse, ”table fores62”, (iv) intra EU-25, import av saget tre og trebaserte paneler, ”table fores61”, og (v) intra EU-25 eksport av saget tre ”table fores61”. Alle er tilgjengelige på <http://europa.eu.int/comm/eurostat> eller kan fås fra EUROSTAT gjennom deres nettside.

(42) Se nettsiden <http://www.ssb.no/muh/tab15-01.shtml> som viser tabell 15, med tittelen ”Samhandelen med utvalgte land etter varegrupper. Tosifret SITC. Jan - mar 2006. Million kroner”.

(43) Det tidligere kapittel 12 i retningslinjene for statsstøtte ble opphevet ved Overvåkningsorganets vedtak nr. 198/03/COL av 5. november 2003. Allerede 1. februar 2003 ble imidlertid kapittel 12 erstattet av kommisjonsforordning (EF) nr. 69/2001 om bagatellmessig støtte (EFT L 10 av 13.1.2001, s. 30, heretter kalt ”forordningen om bagatellmessig støtte”).

3. Merknader fra norske myndigheter

3.1 Framgangsmåte

Norske myndigheter innrømmer at programmet skulle vært formelt meldt til Overvåkningsorganet, men hevder at det faktum at treprogrammet ikke har vært meldt, ikke betyr at Overvåkningsorganet bare av den grunn kan konkludere med at det er uforenlig med EØS-avtalens funksjon.

3.2 Hovedinnhold

Interne instruksjoner eller forskrifter fra myndighetene

Norske myndigheter hevder at de materielle reglene for statsstøtte i EØS-avtalen har vært fulgt i praksis. For det første foreskriver Innovasjon Norges overordnede strategi at all finansiering skal gis innenfor grensene som er fastsatt i internasjonale avtaler som Norge er part i. For det andre er saksbehandlerne i Innovasjon Norge (gjennom arbeidsgruppens rapport) blitt informert om at treprogrammet skal gjennomføres i samsvar med EØS-avtalen. De interne EØS-retningslinjene ble utarbeidet med sikte på å gjøre det lettere å opptre i samsvar med EØS-avtalen. For det tredje har saksbehandlerne erfaring med retningslinjene for statsstøtte, og deltar i kurs om emnet. Dersom de er i tvil, kan de søke råd hos Innovasjon Norges juridiske avdeling.

Tilfeller uten støtte

Med hensyn til praksis med å finansiere 100 % av prosjektkostnadene har norske myndigheter hevdet at denne praksisen gjelder prosjekter som ikke omfattes av EØS-avtalen, enten fordi statsstøtte ikke foreligger i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 eller fordi støtten er gitt som bagatellmessig støtte. Myndighetene har framlagt en tabell som viser hvordan alle midler som er tildelt gjennom treprogrammet, er blitt fordelt.

Myndighetene hevder at i åtte tilfeller (illustrert med to eksempler) er støtte gitt til prosjekter som gjelder produkter (f.eks. tømmer på rot) som ikke er oppført i kapittel 25-97 i det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer, og som derfor ikke omfattes av EØS-avtalen.

Myndighetene uttaler videre at 114 støttemottakere gjennom treprogrammet ikke kan anses som foretak i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 ettersom støttemottakerne ikke utøver en økonomisk virksomhet. 15 tilfeller anses som "Utdannings- og forskningsinstitusjoner", 25 tilfeller klassifisert som "Offentlige organer" innebærer støtte til kommuner, og 74 tilfeller gjelder støtte til bransjeorganisasjoner.

Når det gjelder tilfellene under "Utdannings- og forskningsinstitusjoner" (som illustreres med to eksempler, hvorav ett gjelder en ideell organisasjon), anser myndighetene at de faller utenfor virkeområdet for EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 på grunnlag av avsnitt 2.2 i det tidligere kapittel 14 i retningslinjene for statsstøtte til forskning og utvikling, der det fastslås at ideelle institusjoner for høyere utdanning og forskning vanligvis ikke omfattes av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, og at dersom resultatene av offentlig finansierte FoU-prosjekter som gjennomføres av slike institusjoner, gjøres tilgjengelig for industrien i Europa på en likebehandlende måte, vil EFTAs overvåkningsorgan formode at det vanligvis ikke foreligger statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

Norske myndigheter hevder at støtte til bransjeorganisasjoner (som består av ideelle interesseorganisasjoner som deltar i informasjonsspredning) ikke innebærer statsstøtte ettersom midlene ikke er rettet (direkte) mot foretak, men kanaliseres gjennom bransjeorganisasjonene, som ikke anses som foretak. Det vises til Kommissjonens vedtak om *Asetra*, som ifølge de norske myndighetene ble godkjent fordi *Asetra* ikke var et foretak i henhold til traktatens artikkel 87 nr. 1⁽⁴⁴⁾. Det hevdes også at Domstolen har tolket begrepet "økonomisk fordel" ved flere tilfeller,

⁽⁴⁴⁾ Meddelelse fra Kommissjonen av 31. mars 2000 om statsstøtte N 673/99 (EFT C 184 av 1.7.2000, s. 25).

og at Domstolens resonnement i sak C-143/99, *Adria Wien*, indikerer at det må trekkes et skille mellom abstrakte fordeler (dvs. kostnader som vanligvis ikke hadde vært tatt med i foretakets budsjett) og kostnader som hadde vært tatt med i budsjettet⁽⁴⁵⁾.

Myndighetene hevder også at i 31 andre tilfeller (som det gis flere eksempler på) fikk støttemottakerne ikke en økonomisk fordel ettersom de gjorde en gjenytelse, og sakene faller derfor ikke innenfor virkeområdet til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

Bagatellmessig støtte

Norske myndigheter viser til tilsagnsbrevet, der det står at støttemottakeren ved eventuelle nye søknader om offentlig støtte har plikt til å opplyse om dette tilskuddet, og at opplysningsplikten gjelder i et tidsrom på tre år fra tilsagnstidspunktet. Støttemottakeren kan ikke motta bagatellmessig støtte som samlet overstiger EUR 100 000 (ca. NOK 815 000) over et tidsrom på tre år.

Myndighetene hevder at henvisningen til "et tidsrom på tre år" gjør det klart at støttemottakeren ikke kan motta bagatellmessig støtte i løpet av en treårsperiode verken før eller etter tilsagnstidspunktet. Plikten til å opplyse om støtte som mottas tre år fra tilsagnstidspunktet, må leses i sammenheng med teksten om plikten til ikke å motta støtte over "et" tidsrom på tre år. Ifølge myndighetene sikrer dette samsvar med forordningen om bagatellmessig støtte. Myndighetene uttaler dessuten at de fleste støttetildelingene uansett ligger under terskelen for bagatellmessig støtte.

Myndighetene har imidlertid også forklart at rammen for saksbehandling av bagatellmessig støtte i visse tilfeller ikke er overholdt ettersom støtten ble ansett for å være i samsvar med de materielle reglene og gruppeunntak for støtte til SMB, FoU og opplæring. Myndighetene har senere forklart at henvisningen til manglende samsvar med saksbehandlingsregler viser til 10 tilfeller der støtte ble gitt opp til den tillatte støtteintensiteten, men "toppet" med bagatellmessig støtte uten at mottakeren av det bagatellmessige støtteelementet ble underrettet.

Spørsmålet om støtten er forenlig med EØS-avtalen

De norske myndighetene hevder at Overvåkningsorganet ikke har viet tilstrekkelig oppmerksomhet til den praksis og de framgangsmåter Innovasjon Norge følger ved vurderingen av om støtten er forenlig.

Myndighetene hevder i utgangspunktet at ingen støtte er gitt som regionalstøtte gjennom treprogrammet, og at oversikten (som er vedlegg til de interne EØS-retningslinjene) som fastsetter øvre terskler for støtteintensitet (inkludert for regionalstøtte), kan ha ført til denne misforståelsen. Rett etter uttaler myndighetene imidlertid at det finnes eksempler på at støtte er gitt opp til høyeste tillatte støtteintensitet for støtte til forskning og utvikling og "toppet" med 5 % regionalstøtte i bonus. Støtte til *Trysil Skog AS* nevnes som et eksempel.

Når det gjelder 78 tilfeller av forskning og utvikling (der tre eksempler nevnes), hevder myndighetene at støtten er gitt i samsvar med de grunnleggende prinsippene i retningslinjene for statsstøtte. Det er tatt hensyn til i hvilken grad et prosjekt forutser utviklingen av ny teknologi, kunnskap eller metoder, og de mest nyskapende prosjektene er blitt prioritert. Det er også tatt hensyn til om prosjektet er berettiget til støtte fra andre kilder, for eksempel gjennom skattefunnordningen.

Myndighetene hevder at selv om titlene på og publiseringsreferanse til gruppeunntaksforordningene om støtte til SMB og opplæring ikke er sitert i de interne EØS-retningslinjene, så er forordningene i stor utstrekning innlemmet.

⁽⁴⁵⁾ Sak C-143/99, *Adria Wien*, [2001] saml. I-8365.

II. VURDERING

1. Statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1

EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 lyder som følger:

”Med de unntak som er fastsatt i denne avtale, skal støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, være uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene.”

For å utgjøre statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 må et tiltak oppfylle følgende fire kumulative kriterier: tiltaket må (i) gi mottakerne en økonomisk fordel som de ikke får i sin vanlige forretningsvirksomhet, (ii) fordelene må være gitt av staten eller statsmidler, (iii) tiltaket må være selektivt ved at det begunstiger visse foretak eller produksjonen av visse varer, og (iv) det må vri konkurransen og påvirke samhandelen mellom avtalepartene.

1.1 Økonomisk fordel

Tiltaket må gi mottakerne en økonomisk fordel som vedkommende ikke får i sin vanlige forretningsvirksomhet.

Gjennom treprogrammet tildeler de norske myndighetene finansiell støtte til selskaper, myndigheter, bedriftsorganisasjoner, foreninger osv. som kan bidra til å nå programmets mål. Foretak som tilgodeses med slike tildelinger, får en økonomisk fordel, dvs. støtte, som de ikke ville fått i sin vanlige forretningsvirksomhet.

1.2 Statsmidler

Fordelen må gis av staten eller statsmidler.

Tildelingene som gis gjennom treprogrammet, finansieres av Landbruks- og matdepartementet og kommer direkte fra statsbudsjettet.

1.3 Begunstigelse av visse foretak eller produksjonen av visse varer

Tiltaket må begunstige visse foretak eller produksjonen av visse varer.

Det framgår av de ulike lovgivningsmessige forarbeidene (som stortingsmeldingen, innstillingen og arbeidsgruppens rapport) som førte til innføringen av treprogrammet, at programmet er rettet mot (i) å øke verdien i treforedlingsvirksomheten, og (ii) å forbedre forbindelsene på ulike nivåer i samhandelen mellom skogen og markedet (som omfatter levering av råstoff til treforedlingsindustrien), samtidig som det er et generelt mål å øke den faktiske bruken av trevirke.

Støtte gjennom treprogrammet gis derfor bare der det anses at støtten kan gagne treforedlingssektoren og tilknyttet treindustri samt gi bedre levering av råstoff til slik industri. Treprogrammet begunstiger derfor foretak i treindustri sektoren, men utelukker andre sektorer, og er derfor av selektiv art. Med hensyn til dette har EFTA-domstolen uttalt at et tiltak kan være selektivt selv om det omfatter (foretak i) en hel sektor⁽⁴⁶⁾.

Det bør legges merke til at selv om støtte gjennom treprogrammet også kan gis til foretak i andre industrier (for eksempel når industrier utforsker bruken av tre i kombinasjon med andre materialer), er denne muligheten åpen bare for industrier som kan bidra til å nå det overordnede målet for treprogrammet, en generell verdiøkning i treforedlingsvirksomheten. Overvåkningsorganet

⁽⁴⁶⁾ Forente saker E-5/04, E-6/04 og E-7/04, *Fesil og Finnjord*, [2005] EFTA-domstolens rapport s. 117, nr. 77. Denne dommen bekrefter rettspraksis fra De europeiske fellesskaps domstol som fastsatt i sak C-75/97, *Belgia v Kommisjonen*, [1999] saml. I-3671, nr. 33. Se også sak C-66/02, *Italia v Kommisjonen*, [2005] saml. I-10901, nr. 95.

anser derfor at også denne muligheten i siste instans er rettet mot å begunstige foretak i treforedlingsindustriene og tilknyttet treindustri.

1.4 Konkurranseridning og virkning på samhandelen mellom avtalepartene

Tiltakene må vri konkurransen og påvirke samhandelen mellom avtalepartene.

Gjennom treprogrammet gir de norske myndighetene støtte til foretak i treforedlingsindustrien (og tilknyttet industri). Norsk industri eksporterer en stor del av engrossalget av tømmer og foredlede treprodukter (opptil 90 %) til andre EØS-stater, der det er utstrakt handel med treprodukter. I tillegg importerer Norge også tømmer, trevirke og treprodukter fra EU. Under disse omstendighetene vil tildeling av støtte til foretak gjennom treprogrammet styrke mottakernes stilling overfor andre foretak i Norge eller i andre EØS-stater som konkurrerer i treforedlingsindustrien (og tilknyttede industrier). Ettersom tre bare er ett av råstoffene som brukes i byggebransjen, vil dessuten støtte som mottas av byggeforetak gjennom treprogrammet, styrke deres stilling overfor andre foretak som konkurrerer i byggesektoren⁽⁴⁷⁾.

På bakgrunn av dette anser Overvåkningsorganet at tildeling av finansiell støtte til foretak gjennom treprogrammet vil vri konkurransen og påvirke samhandelen.

1.5 Konklusjon og eksistensen av en støtteordning

I lys av betraktningene ovenfor er Overvåkningsorganets konklusjon at treprogrammet oppfyller kravene i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, og derfor utgjør statsstøtte. De norske myndighetene har imidlertid hevdet at enkelte av de individuelle tildelingene som er gitt gjennom treprogrammet, enten ikke omfattes av EØS-avtalen eller ikke anses som statsstøtte.

Overvåkningsorganet har inntatt det standpunkt (som ikke bestrides av norske myndigheter) at treprogrammet er en lov som, uten at det kreves videre gjennomføringstiltak, danner grunnlag for å gi individuell støtte til foretak som defineres i loven på en generell og abstrakt måte. Programmet er derfor en støtteordning i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 1 bokstav d). I denne forbindelse minner Overvåkningsorganet om at De europeiske fellesskaps domstol i sak C-310/99 uttalte at det ikke var nødvendig at det bestridte vedtaket inneholdt en analyse av støtten som var gitt i enkelttilfeller gjennom programmet. Det er først på stadiet der støtten må tilbakebetales, at det er nødvendig å se på alle berørte foretaks individuelle situasjon⁽⁴⁸⁾. I tråd med rettspraksis har Overvåkningsorganet vurdert treprogrammet ut fra programmets kjennetegn (og ikke ut fra detaljene ved de enkelte tildelingene gjennom programmet). De norske myndighetenes argumenter kan ikke påvirke denne vurderingen, men vil bare bli tatt i betraktning hvis og når tilbakebetaling blir drøftet. Konklusjonen om hvorvidt programmet er forenlig med EØS-avtalens funksjon, avgjør ikke på forhånd spørsmålet om tilbakebetaling i de enkelte tilfeller der støtte er gitt. Som det framgår av dommen som siteres ovenfor, er det et annet trinn, og tilbakebetaling vil bare bli krevd i de tilfellene der de materielle reglene om statsstøtte faktisk er brutt.

Overvåkningsorganet merker seg at norske myndigheter ikke har bestridt at treprogrammet muliggjør tildeling av støtte til mottakere for produkter som omfattes av EØS-avtalen, for eksempel tre. De norske myndighetene har heller ikke bestridt at treprogrammet omfatter muligheten til å finansiere enheter som er foretak i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Det er også ubestridt at treprogrammet ikke utelukkende finansierte støttmottakere som ga gjenytelser.

Med andre ord tok selve programmet høyde for tildeling av statsstøtte. Muligheten for at visse mottakere gjennom treprogrammet ikke omfattes av EØS-avtalens virkeområde (med henvisning

⁽⁴⁷⁾ Se sak 730/79, *Philip Morris v Kommisjonen*, [1989] saml. s. 2671, nr. 11, der det fastslås at "Når statlig finansiell støtte styrker et foretaks stilling overfor andre foretak som konkurrerer i handel innenfor Fellesskapet, må de sistnevnte anses som påvirket av denne støtten."

⁽⁴⁸⁾ Sak C-310/99, *Italia v Kommisjonen*, [2002] saml. s. I-2289, nr. 91. I sak C-66/02, *Italia v Kommisjonen*, [2005] saml. s. I-10901, nr. 91, uttalte Domstolen at "når det gjelder støtteordninger, kan Kommisjonen begrense seg til å undersøke den berørte ordningens generelle egenskaper uten å måtte undersøke hvert enkelt tilfelle den gjelder i [...] for å fastslå om ordningen medfører elementer av støtte." Se også sak E-2/05, *ESA v Island*, [2005] EFTA-domstolens rapport s. 202, nr. 24.

til at deres produkter ikke omfattes av avtalen, eller at de selv ikke er foretak i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1), endrer ikke at treprogrammet klassifiseres som en støtteordning i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

2. Krav til saksbehandling

I henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 ”skal EFTAs overvåkningsorgan underrettes i tide til å uttale seg om planer som går ut på å innføre eller endre støtteordninger (...). Den berørte stat skal ikke iverksette de foreslåtte tiltakene før framgangsmåten har resultert i et endelig vedtak”.

Overvåkningsorganet fastslår først at i lys av det faktum at kapittel 44 i det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer (om tre og treprodukter) omfattes av EØS-avtalen, må treprogrammet vurderes på grunnlag av avtalen. De norske myndighetene meldte ikke treprogrammet før det ble iverksatt, og har derfor ikke overholdt sin forpliktelse i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3. Statsstøtte gitt gjennom treprogrammet utgjør derfor ‘ulovlig støtte’ i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 1 bokstav f).

3. Spørsmålet om støtten er forenlig med EØS-avtalen

Som et foreløpig punkt uttaler Overvåkningsorganet at treprogrammet inneholdt nærmere beskrivelser av for eksempel formål og støtteberettigede kostnader, men ingen vilkår for tildeling av støtten. En ordning uten særskilte begrensninger for tildelingen av støtte (f.eks. med hensyn til støtteintensitet) kan ikke godkjennes av Overvåkningsorganet som forenlig med EØS-avtalens funksjon. Det faktum at Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte kan ha vært fulgt i enkelte tilfeller, endrer ikke dette standpunktet, men har som nevnt ovenfor i avsnitt I-1.5, utelukkende betydning for om tilbakebetaling er nødvendig.

Overvåkningsorganet merker seg imidlertid i denne forbindelse at norske myndigheter har uttalt at henvisningen i arbeidsgruppens rapport til å gjennomføre programmet på grunnlag av ”*prinsipper og praksis*” innenfor rammen av EØS-reglene, er en implisitt henvisning til de interne EØS-retningslinjene. Overvåkningsorganet oppfatter dette argumentet slik at disse retningslinjene, som fastsetter for eksempel øvre terskel for støtteintensiteter som tillates i henhold til EØS-reglene i ulike situasjoner, skulle anses om reglene for programmet og vilkårene for tildeling av støtte gjennom treprogrammet. Med andre ord inneholdt programmet ikke et påviselig sett av regler som begrenset tildelingen av støtte gjennom det.

Norske myndigheter uttaler at retningslinjene revideres kontinuerlig, men vi minner om at vurderingen av om ulovlig statsstøtte er forenlig med EØS-avtalens funksjon, skal skje i samsvar med det materielle kriteriet fastsatt i det dokumentet som var gjeldende på det tidspunkt da støtten ble gitt, eller med hensyn til en ordning, da programmet ble etablert. Dessuten må hver revisjon av reglene for en ordning vurderes for å avgjøre om den innebærer en endring av programmet i henhold til vedtak 195/04/COL⁽⁴⁹⁾. I vurderingen nedenfor analyseres derfor hvorvidt Innovasjon Norges interne EØS-retningslinjer, inkludert senere endringer av dem, i kraft av å utgjøre reglene for treprogrammet kunne blitt ansett som forenlige med EØS-avtalens funksjon, og særlig med Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte og gruppeunntaksforordningene slik de ble anvendt på hvert av disse tidspunktene.

3.1 Forenlighet med EØS-avtalens artikkel 61 nr. 2

Ingen av unntakene i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 2 får anvendelse i denne saken, ettersom treprogrammet ikke er rettet mot målene som er angitt i disse bestemmelsene.

⁽⁴⁹⁾ Overvåkningsorganets vedtak 195/04/COL av 14. juli 2004 (EUT L 139 av 25.05.2006, s. 37), endret ved Overvåkningsorganets vedtak nr. 319/05/COL av 14. desember 2005 (EUT C 286 av 23.11.2006, s. 9). Se også sak T-195/01, *Gibraltar v Kommisjonen*, [2001] saml. II-3915. Det bør bemerkes at ettersom den opprinnelige etableringen av ordningen var ”ulovlig” med hensyn til framgangsmåte, må alle senere endringer av ordningen også behandles som ulovlig støtte.

3.2 *Forenlighet med EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3*

Et statsstøttetiltak anses som forenlig med EØS-avtalens funksjon i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav a) når det har til formål å fremme den økonomiske utvikling i områder der levestandarden er unormalt lav, eller der det er alvorlig underbeskjeftigelse. Ettersom ingen slike områder er definert på det norske regionalstøttekartet, er imidlertid denne bestemmelsen ikke relevant⁽⁵⁰⁾.

Unntaket i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav b) får dessuten ikke anvendelse ettersom statsstøtten som gis gjennom treprogrammet, ikke har som formål å sikre at et viktig prosjekt av felles europeisk betydning kan realiseres eller å bøte på en alvorlig forstyrrelse av økonomien i Norge.

Unntaket fastsatt i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c), som fastsetter at statsstøtte kan anses som forenlig med det felles marked dersom det har til formål å lette utviklingen av enkelte næringsgrener eller på enkelte økonomiske områder, forutsatt at støtten ikke endrer vilkårene for samhandelen i et omfang som strider mot felles interesser, kan imidlertid få anvendelse. Dette gjelder dersom tiltaket er i samsvar med retningslinjene for statsstøtte eller en gjeldende gruppeunntaksforordning.

Regionalstøtte

Foretak er berettiget til regionalstøtte dersom de er etablert i visse regioner definert ved henvisning til det norske regionalstøttekartet, nevnt ovenfor, og når vilkårene som er fastsatt i retningslinjene for regional statsstøtte, er oppfylt⁽⁵¹⁾.

De norske myndighetene har hevdet at støtte gjennom treprogrammet ikke er blitt tildelt i form av regionalstøtte. Overvåkningsorganet merker seg imidlertid at treprogrammet er blitt gjennomført på grunnlag av de interne EØS-retningslinjene, som gir mulighet til å tildele regional (investerings-)støtte⁽⁵²⁾. Myndighetene har dessuten vist til tilfeller der støtte til forskning og utvikling er blitt toppet med en regionalstøttebonus på 5 % (Trysil Skog AS er ett eksempel).

Overvåkningsorganet merker seg at vilkårene fastsatt i retningslinjene for statsstøtte om tildeling av regionalstøtte, må være oppfylt også i tilfeller der det er gitt regionalstøttebonus. Verken arbeidsgruppens rapport eller de interne EØS-retningslinjene viser imidlertid til vilkår som må oppfylles for at regionalstøtte skal kunne gis, som påvisning av regionale fordeler (i form av lønnsom investering eller jobbskaping), og de inneholder heller ingen henvisning til det norske regionalstøttekartet. Under slike omstendigheter kan Overvåkningsorganet ikke forsikre seg om at bestemmelsene om regionalstøtte gjennom treprogrammet er i samsvar med retningslinjene for regional statsstøtte.

Støtte til forskning og utvikling

Statsstøtte til forskning og utvikling kan anses som forenlig med EØS-avtalens funksjon dersom de relevante vilkårene i retningslinjene for statsstøtte er oppfylt⁽⁵³⁾. Retningslinjene for statsstøtte fastsetter definisjoner for ulike typer forskning og utvikling, nærmere bestemt grunnforskning, industriforskning og utviklingsaktivitet før konkurransetadiet, og de respektive støtteintensitetene som skal anvendes i hver av disse kategoriene.

Overvåkningsorganet merker seg at den støtteberettigede forskningen, de støtteberettigede kostnadene og støtteintensitetene som er fastsatt i de interne EØS-retningslinjene, tilsvarer dem

⁽⁵⁰⁾ Se Overvåkningsorganets vedtak nr. 327/99/COL av 16. desember 1999 om kartet over støtteområder og støttenivåer (Norge).

⁽⁵¹⁾ Det tidligere kapittel 25 i retningslinjene for regional statsstøtte ble erstattet av nye retningslinjer 6. april 2006 og kommisjonsforordning (EF) nr. 1628/2006 (innlemmet ved EØS-komiteens beslutning nr. 157 av 8.12.2006, EUT L 89 av 29.3.2007, s. 33, og EØS-tillegget nr. 15, 29.3.2007, s. 24). Forordningen trådte i kraft 9. desember 2006.

⁽⁵²⁾ Se takene (for regionstøtte) oppført i tabellen som er vedlagt de interne EØS-retningslinjene, og den forklarende delen om investeringsstøtte (nr. 4.6).

⁽⁵³⁾ De tidligere retningslinjene om forskning og utvikling ble erstattet av nye retningslinjer 7. februar 2007.

som er fastsatt i retningslinjene for statsstøtte til forskning og utvikling unntatt når det gjelder tekniske forstudier. Tabellen med støtteintensiteter i de interne EØS-retningslinjene viser til to ulike støtteintensiteter for tekniske forstudier foretatt av store foretak i forbindelse med forskning for konkurransestadiet, på 50 % og 55 %⁽⁵⁴⁾, mens retningslinjene for statsstøtte uttrykkelig angir at kombinasjonen av bonuser ikke kan gi en støtteintensitet som overstiger 50 % for forskning for konkurransestadiet⁽⁵⁵⁾.

På bakgrunn av at en av støtteintensitetene som er fastsatt i de interne EØS-retningslinjene, ikke er i tråd med retningslinjene for statsstøtte, og at det ikke finnes bevis for at det foreligger en instruks til saksbehandlere om å anvende støtteintensiteten for OFU/IFU-ordningen, som er i tråd med retningslinjene for statsstøtte, virker det som reglene for treprogrammet gir mulighet for en støtteintensitet som overstiger den øvre terskelen som er fastsatt i retningslinjene for statsstøtte. Overvåkningsorganet har dessuten ikke mottatt noen argumenter for å godta en høyere støtteintensitet enn den som er fastsatt i retningslinjene for statsstøtte.

Støtte til SMB og støtte til opplæring

Støtte gitt i samsvar med gruppeunntaksforordningene om SMB og/eller om støtte til opplæring anses som forenlig med EØS-avtalens funksjon forutsatt at programmet oppfyller alle vilkårene i den relevante gruppeunntaksforordningen og inneholder en uttrykkelig henvisning (med henvisning til tittel og publisering i Den europeiske unions tidende)⁽⁵⁶⁾. Verken statsbudsjettene, arbeidsgruppens rapport eller noen av de andre lovgivningsmessige forarbeidene i forbindelse med treprogrammet inneholder imidlertid en henvisning til anvendelsen av gruppeunntaksforordningen om SMB eller til gruppeunntaksforordningen om opplæringsstøtte. Overvåkningsorganet har dessuten ikke mottatt noen opplysninger fra norske myndigheter om anvendelsen av noen av gruppeunntaksforordningene for publisering i Den europeiske unions tidende. De norske myndighetene har derfor ikke oppfylt kravene i gruppeunntaksforordningene, og treprogrammet kan derfor ikke anses å være i samsvar med gruppeunntakene.

Treprogrammet kan likevel anses som forenlig med EØS-avtalens funksjon på grunnlag av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c) i lys av de materielle prinsippene fastsatt i gruppeunntaksforordningene om SMB og opplæringsstøtte. I denne forbindelse merker Overvåkningsorganet seg at alle definisjoner, støtteberettigede kostnader og støtteintensiteter knyttet til opplæringsstøtte i de interne EØS-retningslinjene⁽⁵⁷⁾, tilsvarer gruppeunntaksforordningen om opplæringsstøtte. Definisjoner, støtteberettigede kostnader og gjeldende støtteintensitet for konsulent tjenester og deltakelse på messer for SMB i de interne EØS-retningslinjene⁽⁵⁸⁾, tilsvarer gruppeunntaksforordningen om SMB.

I henhold til avsnitt 4.3.2 i de interne EØS-retningslinjene kan imidlertid støtte til SMB gis til nettverk og samarbeid, et formål som tydelig faller utenfor virkeområdet for de materielle bestemmelsene i gruppeunntaksforordningen om SMB. Spørsmålet er derfor om finansiering for slike formål kan anses som forenlig på grunnlag av retningslinjene for statsstøtte til SMB eller på grunnlag av de materielle prinsippene som er fastsatt der direkte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c)⁽⁵⁹⁾.

Retningslinjene for statsstøtte fastsetter at finansiering av 'samarbeid' mellom SMB kan gis forutsatt at konkurransen ikke påvirkes i et omfang som strider mot felles interesser. På bakgrunn av dette anser Overvåkningsorganet at muligheten i de interne EØS-retningslinjene til å finansiere SMB med sikte på identifisering av samarbeidspartnere, strategier og formalisering av samarbeid i etableringsfasen, kunne være akseptabel.

⁽⁵⁴⁾ Versjonene fra 2000 og 2001 fastsetter ingen spesifikk støtteintensitet for tekniske forstudier.

⁽⁵⁵⁾ Avsnitt 5.3.7 i tidligere kapittel 14 i retningslinjene for statsstøtte til forskning og utvikling.

⁽⁵⁶⁾ Se artikkel 3 nr. 3 i gruppeunntaksforordningene om henholdsvis SMB og støtte til opplæring. Oppfyllelse av de formelle vilkårene for gruppeunntaket fritar støttetiltaket fra meldingsplikten.

⁽⁵⁷⁾ Avsnitt 4.4 i disse.

⁽⁵⁸⁾ Avsnitt 4.3 og 4.3.1 i disse.

⁽⁵⁹⁾ Det tidligere kapittelet i retningslinjene for statsstøtte om støtte til SMB ble erstattet av gruppeunntaksforordningen om SMB 26. juni 2002.

Overvåkningsorganet anser derimot at muligheten til å finansiere uidentifiserte, ekstraordinære fellestilltak⁽⁶⁰⁾ i driftsfasen, åpner for muligheten til å finansiere et bredt spekter av tiltak, når som helst, noe som ikke nødvendigvis ville falle innenfor rammen av samarbeid mellom SMB, og som derfor kan påvirke konkurransen i et omfang som strider mot felles interesser. Da de ble spurt om dette, hevdet norske myndigheter at finansiering i henhold til denne bestemmelsen er rettet bare mot konsulenttjenester. I samme forbindelse uttalte imidlertid myndighetene at bestemmelsen også åpnet opp for muligheten til å finansiere ”*tilknyttede tjenester*” i forbindelse med nettverksbistand.

Overvåkningsorganet anser at det på grunnlag av så vage og åpne bestemmelser ikke kan forsikre seg om at reglene for programmet med hensyn til finansiering til SMB, er i samsvar med retningslinjene for statsstøtte til SMB eller de materielle prinsippene i disse, og at reglene derfor ikke kan godkjennes i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c) som forenlig med EØS-avtalens funksjon.

Praksis med 100 % finansiering av prosjektkostnadene

Arbeidsgruppens rapport fastsetter at programmet kan finansiere alle prosjektkostnadene dersom det er vanskelig å finne noen som kan begunstiges direkte av prosjektet. Myndighetene har forklart at 100 % finansiering av prosjektkostnader finner sted for eksempel i tilfeller der det er vanskelig å identifisere direkte støttemottakere, eller mottakerne anses å få bare en beskjeden fordel (dvs. forstudier og rapporter i særskilte målområder), på bakgrunn av at støtte ikke foreligger i disse tilfellene⁽⁶¹⁾.

Med hensyn til denne praksisen må følgende to merknader framsettes: 1) selv om norske myndigheter viser til forstudier og rapporter som eksempler på tilfeller der det ikke foreligger støtte, fastsetter retningslinjene for statsstøtte til forskning og utvikling øvre terskler for støtteintensiteter for tekniske forstudier som viser at finansiering av studier (også av forberedende art) kan innebære statsstøtte⁽⁶²⁾, og 2) med mindre det berørte støttebeløpet ligger under terskelen for bagatellmessig støtte, utelukker ikke mottakelse av en beskjeden fordel i og av seg selv at statsstøtte foreligger.

På denne bakgrunn anser Overvåkningsorganet at praksisen med 100 % finansiering av et prosjekts kostnader ikke bygger på kriterier som ville sikre at statsstøtte utelukkes, og ettersom 100 % finansiering ikke godkjennes i henhold til noen del av retningslinjene for statsstøtte, og det heller ikke er blitt hevdet i dette tilfellet at en slik støtteintensitet rettferdiggjøres direkte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c), anser Overvåkningsorganet at en ordning som tillater en slik praksis, ikke er forenlig med EØS-avtalens funksjon.

Konklusjoner

Som det framgår ovenfor, er treprogrammet på flere punkter ikke i samsvar med retningslinjene for statsstøtte, og er ikke kvalifisert til unntaket direkte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c). Overvåkningsorganet mener derfor at treprogrammet ikke kan anses som forenlig med EØS-avtalens funksjon.

3.3 Bagatellmessig støtte

Ifølge de norske myndighetene inneholder treprogrammet bestemmelser som fastsetter vilkår som skal oppfylles for å sikre at tildelinger kvalifiserer som bagatellmessig støtte. Overvåkningsorganet mener at de relevante bestemmelsene i treprogrammet ikke er i samsvar med reglene for bagatellmessig støtte.

⁽⁶⁰⁾ Dette omfatter tiltak som kompetanseheving.

⁽⁶¹⁾ Praksisen med finansiering av 100 % av prosjektkostnadene stiller spørsmål både om statsstøtte foreligger og om den er forenlig. I betraktning av at arbeidsgruppens rapport viser til denne muligheten, formodes det at ordningen tar høyde for en slik praksis og at bestemmelsene som styrer denne praksisen, må vurderes med hensyn til forenlighet (dette avsnitt). Spørsmålet om statsstøtte foreligger eller ikke, vil bare være relevant med hensyn til tilbakebetaling.

⁽⁶²⁾ Avsnitt 5.3.7 i tidligere kapittel 14 om støtte til forskning og utvikling.

Støtte kan kvalifisere som bagatellmessig i henhold til retningslinjene for statsstøtte eller den senere forordningen om bagatellmessig støtte, med den følge at tiltaket ikke utgjør statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 og at det ikke foreligger meldingsplikt. Ettersom treprogrammet ble gjennomført fra 1. juli 2000 til slutten av 2005, er begge sett med regler for bagatellmessig støtte relevante for vurderingen av programmet⁽⁶³⁾.

Både forordningen om bagatellmessig støtte og retningslinjene for statsstøtte fastsetter at de nasjonale myndighetene bare kan gi bagatellmessig støtte etter først å ha bekreftet at det samlede beløpet selskapet har mottatt som bagatellmessig støtte, ikke økes gjennom annen bagatellmessig støtte mottatt i løpet av de tre foregående årene. I henhold til både forordningen om bagatellmessig støtte og retningslinjene for statsstøtte er en godkjent måte å bekrefte at terskelen for bagatellmessig er nådd på, å innhente opplysninger fra mottakeren om dette⁽⁶⁴⁾.

Når bagatellmessig støtte gis gjennom treprogrammet, vises det til reglene for bagatellmessig støtte, og mottakerne underrettes om en plikt til å gi myndighetene melding om annen bagatellmessig støtte mottatt tre år etter at tilsagnet til å motta bagatellmessig støtte ble gitt.

I vedtaket om å innlede den formelle undersøkelsen inntok Overvåkningsorganet det standpunkt at ettersom denne opplysningsplikten bare gjelder bagatellmessig støtte mottatt *etter* at støtten er mottatt gjennom treprogrammet, har mottakerne ikke vært pålagt å oversende opplysninger om hvorvidt de har mottatt bagatellmessig støtte *før* den bagatellmessige støtten gjennom treprogrammet. Norske myndigheter har imidlertid hevdet at tilsagnsbrevet også viser til regelen om at støtte som mottas over *”et tidsrom på tre år”*, ikke kan overstige terskelen for bagatellmessig støtte.

Overvåkningsorganet merker seg at mottakerens plikt til å underrette om støtte gitt *”fra tilsagnstidspunktet”* er i strid med henvisningen til regelen om at støtte mottatt i løpet av *”et tidsrom på tre år”* ikke kan overstige terskelen for bagatellmessig støtte. Under slike omstendigheter kan Overvåkningsorganet ikke forsikre seg om at en mottaker ville oppfatte dette budskapet som en plikt til å melde fra om støtte mottatt over *”et tidsrom på tre år”*. Overvåkningsorganet fastholder derfor sitt opprinnelige standpunkt, at i den grad de aktuelle bestemmelsene skal anses som en del av programmets regler, kan det ikke konkluderes med at de ut fra antakelser og forhåndsvurderinger sikrer at bestemmelsene om bagatellmessig støtte overholdes⁽⁶⁵⁾.

Overvåkningsorganet merker seg dessuten at i versjonene av de interne EØS-retningslinjene fra september 2004 og juli 2005, har treprogrammet fastsatt en praksis der statsstøtte som godkjennes for eksempel til forskning og utvikling, kunne toppes med ytterligere støtte gitt som bagatellmessig støtte⁽⁶⁶⁾. I tråd med Kommisjonens vedtak i *Kahla Porzellan GmbH*, mener Overvåkningsorganet at dersom støtten overstiger terskelen for bagatellmessig støtte – som følge av samlet finansiering gitt til samme foretak i løpet av tre år – må det samlede beløpet anses som statsstøtte⁽⁶⁷⁾. På bakgrunn av dette anser Overvåkningsorganet at en praksis der terskelen for bagatellmessig støtte overholdes bare for en del av støtten som er gitt til et foretak, per definisjon innebærer at det samlede beløpet som gis, kan overstige terskelen for bagatellmessig støtte⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶³⁾ Ifølge de norske myndighetene er det datoen da de norske myndighetene ga sitt tilsagn, som avgjør om tidligere kapittel 12 i retningslinjene for statsstøtte eller den senere forordningen om bagatellmessig støtte får anvendelse på den berorte støtten.

⁽⁶⁴⁾ Se med hensyn til dette henvisningen til ”kontrollmodalitet” (“control modality”) i retningslinjene for statsstøtte.

⁽⁶⁵⁾ Det faktum at mange tilsagn kan ligge under grensen for bagatellmessig støtte, er ikke relevant ettersom Overvåkningsorganet, når det analyserer om statsstøtten er forenlig, er begrenset til å vurdere vilkårene for treprogrammet. Den faktiske situasjonen vil være relevant for spørsmålet om tilbakebetaling.

⁽⁶⁶⁾ Se avsnitt I-2.5 ovenfor for en beskrivelse av praksisen.

⁽⁶⁷⁾ Kommisjonsvedtak av 13. mai 2003 om Tysklands statsstøtte til fordel for Kahla Porzellan GmbH og Kahla/Thüringen Porzellan GmbH (EUT L 227 av 11.9.2003, s. 12). I tråd med dette må det ved vurderingen av om de relevante støtteintensitetene som er fastsatt i retningslinjene for statsstøtte er anvendt, tas hensyn til det samlede beløpet som er gitt til et og samme foretak.

⁽⁶⁸⁾ Det understrekes at de relevante støtteintensitetene også må overholdes. Når bagatellmessig støtte gis i kombinasjon med annen støtte, kan det samlede støttebeløpet ikke overstige de høyeste støtteintensitetene for de ulike støttekategoriene. Dette er selvsagt relevant bare når den samlede støtten ikke kvalifiserer som bagatellmessig støtte.

I lys av betraktningene ovenfor anser Overvåkningsorganet at de relevante bestemmelsene i treprogrammet ikke er i samsvar med reglene for bagatellmessig støtte, og at programmet derfor ikke kan godkjennes som forenlig med EØS-avtalens funksjon.

4. Konklusjon

På bakgrunn av opplysningene fra de norske myndighetene er Overvåkningsorganet av den oppfatning at treprogrammet innebærer tildeling av statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 som ikke er forenlig med avtalen. I tråd med Kommisjonens praksis på dette feltet mener imidlertid Overvåkningsorganet at selv om treprogrammet, betraktet som en ordning, er uforenlig med EØS-avtalens funksjon, kan individuell støtte gitt gjennom treprogrammet som oppfyller kriteriene fastsatt i retningslinjene for statsstøtte til SMB og/eller forskning og utvikling, eller i de materielle reglene i gruppeunntaksforordningene om støtte til SMB og opplæring, erklæres forenlig med EØS-avtalens funksjon⁽⁶⁹⁾.

Ettersom treprogrammet ikke er blitt meldt til Overvåkningsorganet, utgjør enhver støtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 som er gitt gjennom treprogrammet, ulovlig støtte i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 1 bokstav f). Det følger av overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 14 at Overvåkningsorganet skal kreve at ulovlig støtte som er uforenlig med EØS-avtalens statsstøtteregler, skal tilbakebetales av støttemottakerne. Dette berører imidlertid ikke (i) individuell støtte som oppfyller vilkårene for bagatellmessig støtte i henhold til retningslinjene for statsstøtte eller forordningen om bagatellmessig støtte, og (ii) individuell støtte som anses som forenlig på grunnlag av samsvar med retningslinjene for statsstøtte til SMB og/eller forskning og utvikling, eller med de materielle reglene i gruppeunntaksforordningene om støtte til SMB og opplæring, og som anvender de relevante støtteintensitetene som er fastsatt der –

GJORT DETTE VEDTAK:

Artikkel 1

Treprogrammet er ikke forenlig med EØS-avtalens funksjon i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

Artikkel 2

Individuell støtte tildelt gjennom treprogrammet utgjør ikke statsstøtte dersom de oppfyller vilkårene for bagatellmessig støtte som er fastsatt i retningslinjene for statsstøtte eller forordningen om bagatellmessig støtte, etter det som var gjeldende på tildelingstidspunktet.

Artikkel 3

Individuell støtte tildelt gjennom treprogrammet som oppfyller kriteriene i retningslinjene for statsstøtte til SMB og/eller forskning og utvikling, eller i de materielle reglene i gruppeunntaksforordningene om støtte til SMB og opplæring, er forenlig med EØS-avtalens funksjon opp til beløpet for de tillatte støtteintensitetene.

Artikkel 4

De norske myndighetene skal treffe alle de tiltak som er nødvendige for å kreve tilbake støtte som nevnt i artikkel 1, unntatt støtte nevnt i artikkel 2 og 3.

⁽⁶⁹⁾ Se for eksempel kommisjonsvedtak av 16. desember 2003 om Frankrikes støtteordning for overtakelse av kriserammede bedrifter (EUT L 108 av 16.4.2004, s. 38), og kommisjonsvedtak av 20. desember 2001 om den spanske stats støtteordning fra 1993 for nyopprettede virksomheter i Vizcaya (Spania) (EUT L 40 av 14.2.2003, s. 11).

Artikkel 5

Tilbakebetaling skal skje uten opphold og i samsvar med framgangsmåter fastsatt i nasjonal lovgivning forutsatt at de muliggjør en umiddelbar og effektiv oppfyllelse av vedtaket. Støtten som skal tilbakebetales, skal omfatte rente og renters rente fra den dato støtten ble tilgjengelig for mottakeren, til den dato den tilbakebetales. Renter skal beregnes på grunnlag av artikkel 9 i EFTAs overvåkningsorgans vedtak nr. 195/04/COL⁽⁷⁰⁾.

Artikkel 6

De norske myndighetene skal innen to måneder etter underretning om dette vedtak underrette EFTAs overvåkningsorgan om de tiltak som er gjort for å oppfylle vedtakets bestemmelser.

Artikkel 7

Dette vedtak er rettet til Kongeriket Norge.

Artikkel 8

Dette vedtak har gyldighet i engelsk språkversjon.

Utferdiget i Brussel, 23. januar 2008

For EFTAs overvåkningsorgan,

Per Sanderud

President

Kurt Jaeger

Medlem av kollegiet

⁽⁷⁰⁾ Sitert ovenfor i fotnote 49.

*VEDLEGG I***Støtteberettigede kostnader som fastsatt i de interne EØS-retningslinjene**

Når det gjelder støtte til små og mellomstore bedrifter (SMB)⁽¹⁾, er støtteberettigede kostnader (i) kostnader til eksterne konsulenter som ikke gjelder kontinuerlig eller periodisk aktivitet og som ikke relaterer seg til bedriftens driftskostnader, (ii) utgifter til første gangs deltakelse på messer og utstillinger, og (iii) kostnader knyttet til etablerings- og innkjøringsfasen av nettverk og bedriftssamarbeid. Etableringsfasen omfatter finansiering for å finne fram til samarbeidspartnere, utvikle strategier, strukturere og formalisere samarbeidet osv. Innkjøringsfasen omfatter administrasjonskostnader for administrering av samarbeidet de første tre årene (vanligvis trappes støtteintensiteten ned i 2. og 3. driftsår) og "ekstraordinære fellestiltak". Et eksempel på det siste er "kompetanseheving", men finansiering under overskriften "ekstraordinære fellestiltak" kan også gis til lignende tiltak både i etableringsfasen og senere i driftsfasen.

Med hensyn til støtte som gis til opplæring, trekkes et skille mellom spesiell og generell opplæring. Spesiell opplæring er faglig opplæring som de ansatte kan bruke i sine nåværende og framtidige stillinger i den støttede virksomheten, og som gir kvalifikasjoner som ikke eller bare i liten grad kan overføres til andre bedrifter eller arbeidsområder. Generell opplæring er faglig opplæring som i hovedsak kan brukes i den nåværende eller den framtidige stillingen for den ansatte i den støttede virksomheten, men som gir kvalifikasjoner som kan overføres til andre bedrifter eller arbeidsområder, og som dermed bedrer den ansattes sjanser på arbeidsmarkedet.

Støtteberettigede kostnader for opplæring er personalkostnader til undervisningspersonell, kursleder osv., reiseutgifter for undervisningspersonell og kursdeltakere, andre løpende utgifter (for eksempel kursmaterieell og forsyninger), verdiforringelse av verktøy og utstyr (i den grad de utelukkende benyttes til opplæringsprosjektet), utgifter til veiledning og konsulenttjenester i forbindelse med opplæringsprosjektet, personalutgifter opp til det samlede beløpet for de andre nevnte støtteberettigede kostnadene. Det kan bare tas hensyn til timer der kursdeltakere faktisk deltar i opplæringen etter fratrukk av eventuelle produktive timer eller tilsvarende. De støtteberettigede kostnadene skal underbygges av klar og spesifisert dokumentasjon.

Når det gjelder forskning og utvikling, fastsetter de interne EØS-retningslinjene at støtteberettigede kostnader er personalkostnader (for forskere, teknisk personale og hjelpepersonale, utelukkende benyttet til forsknings- og utviklingsaktiviteten), kostnader knyttet til instrumenter, utstyr, arbeidslokaler og bygninger (som permanent og utelukkende benyttes til forsknings- og utviklingsaktiviteten), konsulenttjenester og tilsvarende tjenester (som utelukkende benyttes i forbindelse med forsknings- og utviklingsaktiviteten), og administrasjonskostnader direkte knyttet til forsknings- og utviklingsaktiviteten. Andre støtteberettigede kostnader kan være driftskostnader som materieell, forsyninger og lignende produkter som er direkte knyttet til forsknings- og utviklingsaktiviteten.

Når det gjelder investeringer (foretatt av SMB og i forbindelse med regionalstøtte), er støtteberettigede kostnader kostnader til bygninger, anlegg, maskiner, grunninvesteringer samt utgifter knyttet til patenter og ervervelse av patenter, lisenser og teknisk sakkunnskap. Særlige regler anvendes på prosjekter der investeringskostnadene overstiger 50 millioner euro.

Driftsstøtte (definert som kostnader knyttet til rutineoppgaver eller distribusjon, markedsføring og regnskap) kan ikke gis.

⁽¹⁾ De interne EØS-retningslinjene inneholder bare hovedvilkårene i definisjonen av SMB. Det vises ellers til den opprinnelige definisjonen i retningslinjene for statsstøtte.

VEDLEGG II

Øvre grenser for støttesatser for ulike ordninger administrert av Innovasjon Norge

– bedriftsstorrelser og områder som er støtteberettigede

- () angir at programmet bare unntaksvis er relevant for det angitte formålet og/eller typen av foretak
- Opptil EUR 100 000 kan tildeles under alle ordninger på grunnlag av reglene om bagatellmessig støtte

Tiltak – Ordning	Formål	SMB (<250 ansatte og to andre kriterier)		Store bedrifter
		Små bedrifter (<50 ansatte og to andre kriterier)	Mellomstore bedrifter (<250 ansatte og to andre kriterier)	
Landsdekkende innovasjonsordning	Investeringer	15 %	7,5 %	0
	Myk støtte	50 %		0
	Opplæringsstøtte (skal for tiden ikke gis fra LI)	(Spesiell/generell – 35 % / 70 %)		(Spesiell/generell – 25 % / 50 %)
	FoU: • Utviklingsaktiviteter for kommersialisering Tekniske forstudier • (Individuell forskning, tekniske forstudier)	35 % 75 % (60 % 75 %)	25 % 50 % (50 % 75 %)	
OFU/IFU	FoU: • Utviklingsaktiviteter for kommersialisering Tekniske forstudier • (Individuell forskning, tekniske forstudier)	35 % (regionalt område + 5 %) 75 % (60 % 75 %)	25 % (regionalt område + 5 %) 50 % (50 % 75 %)	
	Tilskudd til fylkeskommunene for regional utvikling	Investeringer: Sone A B C	30 % 25 % 20 % (25 %)*	25 % 20 % 10 % (15 %)
		Myk støtte	50 %	
Opplæringsstøtte		Spesiell/generell – 40 % / 75 %		Spesiell/generell – 30 % / 55 %
	FoU: • Utviklingsaktiviteter for kommersialisering Tekniske forstudier • (Individuell forskning, tekniske forstudier)	40 % 75 % (65 % 75 %)	30 % 55 % (55 % 75 %)	
	Omstilling og nyskapning	Investeringer: • Utenfor regionalt område • Innenfor regionalt område	15 % 7,5 % Sone A: 30 %, B: 25 % og C: 20 % (25 %)**	0 Sone A: 25 %, B: 20 % og C: 10 % (15 %)

Tiltak – Ordning	Formål	SMB (<250 ansatte og to andre kriterier)		Store bedrifter
		Små bedrifter (<50 ansatte og to andre kriterier)	Mellomstore bedrifter (<250 ansatte og to andre kriterier)	
	Myk støtte:			
	• Utenfor regionalt område	50 %		
	• Innenfor regionalt område	50 %		
	Opplæringsstøtte:			
	• Utenfor regionalt område	Spesiell/generell – 35 % / 70 %		Spesiell/generell – 25 % / 50 %
	• Innenfor regionalt område	Spesiell/generell – 40 % / 75 %		Spesiell/generell – 30 % / 55 %
	FoU:			
	<i>Utenfor regionalt område:</i>			
	• Utviklingsaktiviteter for kommersialisering	35 %		25 %
	Tekniske forstudier	75 %		50 %
	• (Individuell forskning, tekniske forstudier)	(60 % 75 %)		(50 % 75 %)
	<i>Innenfor regionalt område:</i>			
	• Utviklingsaktiviteter for kommersialisering	40 %		30 %
	Tekniske forstudier	75 %		55 %
	• (Individuell forskning, tekniske forstudier)	(65 % 75 %)		(55 % 75 %)
Etablererstipend	Bagatellmessig støtte	Maks. NOK 400 000 (i særlige tilfeller mer, men ikke over EUR 100 000)		

* Opptil 25 % / 15 % kan brukes til tiltak som kan forventes å ha sterk virkning fra et distriktpolitisk synspunkt. I Vest-Agder, Rogaland og Hordaland kan støtteterskelen ikke overstige 20 % / 10 %.

** Opptil 25 % / 15 % kan brukes til tiltak som kan forventes å ha sterk virkning fra et distriktpolitisk synspunkt. I Vest-Agder, Rogaland og Hordaland kan støtteterskelen ikke overstige 20 % / 10 %.

2009/EØS/66/02

**Melding fra EFTAs overvåkningsorgan om gjeldende rentesatser for tre EFTA-
stater for tilbakebetaling av statsstøtte og for referanse- og kalkulasjonsrenter, med
virkning fra 1. september 2009**

*Offentliggjøres i henhold til artikkel 10 i vedtak 195/04/COL av 14. juli 2004 (offentliggjort
i EUT L 139 av 25.5.2006, s. 37, og EØS-tillegget nr. 26 av 25.5.2006, s. 1)*

Grunnsatsene beregnes i samsvar med kapittelet om framgangsmåten for fastsettelse av referanse- og kalkulasjonsrenter i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte, som endret ved Overvåkningsorganets vedtak nr. 788/08/COL av 17. desember 2008. For å finne den gjeldende referanserenten må det legges til marginer i henhold til retningslinjene for statsstøtte. **For kalkulasjonsrenten betyr dette at den aktuelle marginen på 100 basispoeng må legges til grunnsatsen.** Rentesatsen for tilbakebetaling av statsstøtte beregnes også vanligvis ved å legge 100 poeng til grunnsatsen som beskrevet i Overvåkningsorganets vedtak nr. 789/08/COL av 17. desember 2008 om endring av Overvåkningsorganets vedtak nr. 195/04/COL av 14. juli 2004 (offentliggjort i EUT L 139 av 25.5.2006, s. 37, og EØS-tillegget nr. 26 av 25.5.2006, s. 1).

	Island	Liechtenstein	Norge
1.1.2009–31.1.2009	16,42	2,95	6,43
1.2.2009–28.2.2009	16,42	2,33	5,41
1.3.2009–31.3.2009	16,42	1,58	4,26
1.4.2009–30.6.2009	16,42	1,10	3,38
1.7.2009–31.7.2009	11,24	0,86	2,84
1.8.2009–31.8.2009	8,52	0,86	2,84
1.9.2009–	6,67	0,86	2,84

EF-ORGANER

KOMMISJONEN

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning

2009/EØS/66/03

(Sak COMP/M.5586 – Sita/Paprec/FPR)

Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte

1. Kommisjonen mottok 3. desember 2009 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der de franske foretakene Sita France (kontrollert av Suez Environnement) og Paprec Plastiques (kontrollert av Paprec France, et medlem av Paprec-konsernet) i fellesskap overtar kontroll i henhold til rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over det franske foretaket France Plastiques Recyclage SAS ("FPR"), et foretak som driver bearbeiding av plastflasker framstilt av polyetylen-tereftalat (PET).
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Sita France: aktive innenfor resirkulering av avfall, deriblant innsamling og håndtering av avfall
 - Paprec Plastiques: aktive i resirkulering av avfall, særlig plast
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 301 av 11.12.2009. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.5586 – Sita/Paprec/FPR, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5648 – OTPP/Macquarie/Bristol Airport)

2009/EØS/66/04

1. Kommissjonen mottok 6. november 2009 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretakene Ontario Teachers' Pension Plan Board ("OTPP", Canada) og Macquarie European Infrastructure Fund L.P. ("MEIF", Guernsey, utgjør del av Macquarie Group ("Macquarie", Australia) ved kjøp av aksjer i fellesskap overtar kontroll i henhold til rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over det britiske foretaket Bristol International Airport Limited ("Bristol Airport").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - OTPP: investering av pensjonsfondmidler med renter, blant annet i infrastruktur i Storbritannia
 - Macquarie og MEIF: globale bank-, finans-, rådgivnings-, investerings- og fondsforvaltnings-tjenester med renter, blant annet i infrastruktur i Storbritannia
 - Bristol Airport: lufthavntjenester
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommissjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 298 av 8.12.2009. Merknadene sendes til Kommissjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.5648 – OTPP/Macquarie/Bristol Airport, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2009/EØS/66/05****(Sak COMP/M.5656 – Europ Assistance Holding/SFR Développement/Océalis)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 4. desember 2009 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der de franske foretakene SFR Développement ("SFRD") og Europ Assistance Holding ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over det franske foretaket Océalis.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - SFR Développement: investeringer i nye selskaper som er aktive innenfor mobilkommunikasjon og Internett. SFRD er et datterselskap av SFR, et konsern med aktiviteter innen mobilkommunikasjon, Internett og TV.
 - Europ Assistance Holding: bistand, støtte og rådgivningstjenester til personer og firmaer, i Frankrike og utlandet. Tilhører Generali-konsernet.
 - Océalis: fjernhjelpstjenester.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 301 av 11.12.2009. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.5656 – Europ Assistance Holding/SFR Développement/Océalis, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5659 – Daimler AG/IPIC/Brawn GP)

2009/EØS/66/06

Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte

1. Kommissjonen mottok 26. november 2009 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretakene Daimler AG ("Daimler", Tyskland) og Aabar Investments PJSC ("Aabar", De forente arabiske emirater, et datterselskap av International Petroleum Investment Company ("IPIC", De forente arabiske emirater), ved kjøp av aksjer i fellesskap overtar kontroll i henhold til rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over det britiske foretaket Brawn GP ("Brawn").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Daimler: produksjon av personbiler og nyttekjøretøyer, samt finanstjenester
 - IPIC: investeringsforetak med fokus på oljeraffinering og tilknyttede distribusjons- og servicenett både oppstrøms og nedstrøms
 - Brawn: motorsportlag i Formel 1
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommissjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 296 av 5.12.2009. Merknadene sendes til Kommissjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.5659 – Daimler AG/IPIC/Brawn GP, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5666 – Xerox/Affiliated Computer Services)

2009/EØS/66/07

1. Kommisjonen mottok 4. desember 2009 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det amerikanske foretaket Xerox Corporation ("Xerox") ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele det amerikanske foretaket Affiliated Computer Services, Inc. ("ACS").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Xerox: framstilling av dokumentproduksjonsutstyr og tilknyttede programvareløsninger og IT-tjenester
 - ACS: levering av outsourcing-tjenester i forbindelse med forretningsprosesser og IT
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 301 av 11.12.2009. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.5666 – Xerox/Affiliated Computer Services, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5697 – Alstom Holding/Alstom Hydro Holding)

2009/EØS/66/08

1. Kommisjonen mottok 30. november 2009 melding i henhold til artikkel 4 og etter henvisning i henhold til artikkel 4 nr. 5 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det franske foretaket Alstom Holdings ("Alstom") ved kjøp av aksjer alene overtar kontroll i henhold til rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele det franske foretaket Alstom Hydro Holding ("Alstom Hydro"), som nå kontrolleres i fellesskap av Alstom og Bouygues SA.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Alstom: levering av utstyr og tjenester til kraftproduksjon og jernbanetransport
 - Alstom Hydro: levering av utstyr og tjenester til vannkraftverk
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 299 av 9.12.2009. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.5697 – Alstom Holding/Alstom Hydro Holding, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

Kommisjonsmelding om gjeldende rentesatser for tilbakebetaling av statsstøtte og referanse/kalkulasjonsrenter for 27 medlemsland gjeldende fra 1. desember 2009 2009/EØS/66/09

(Kunngjort i henhold til artikkel 10 i kommisjonsforordning (EF) nr. 794/2004 av 21. april 2004 (EUT L 140 av 30.4.2004, s. 1))

Grunnsatsene beregnes i samsvar med kommisjonsmeldingen om endring av framgangsmåten for fastsettelse av referanse- og kalkulasjonsrenter (EUT C 14 av 19.1.2008, s. 6). Avhengig av bruken av referanserenten må de aktuelle marginer fortsatt legges til som omtalt i meldingen. For kalkulasjonsrenten betyr dette at en margin på 100 basispoeng må legges til grunnsatsen. Kommisjonsforordning (EF) nr. 271/2008 av 30. januar 2008 om endring av gjennomføringsforskriften (EF) nr. 794/2004 fastsetter at så sant ikke annet er fastsatt i egen beslutning, skal renten for tilbakebetaling også beregnes ved å legge 100 basispoeng til grunnsatsen.

Fra	Til	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL
1.12.2009	31.12.2009	1,45	1,45	5,37	1,45	2,49	1,45	2,31	7,34	1,45
1.11.2009	30.11.2009	1,45	1,45	5,37	1,45	2,49	1,45	2,31	7,34	1,45
1.10.2009	31.10.2009	1,45	1,45	6,41	1,45	2,49	1,45	2,31	7,34	1,45
1.9.2009	30.9.2009	1,77	1,77	6,41	1,77	2,96	1,77	2,78	7,34	1,77
1.8.2009	31.8.2009	1,77	1,77	6,41	1,77	2,96	1,77	2,78	7,34	1,77
1.7.2009	31.7.2009	1,77	1,77	6,41	1,77	2,96	1,77	3,44	7,34	1,77
1.6.2009	30.6.2009	2,22	2,22	6,41	2,22	2,96	2,22	3,44	7,34	2,22
1.5.2009	31.5.2009	2,22	2,22	7,63	2,22	2,96	2,22	4,57	7,34	2,22
1.4.2009	30.4.2009	2,74	2,74	7,63	2,74	2,96	2,74	4,57	7,34	2,74
1.3.2009	31.3.2009	3,47	3,47	7,63	3,47	3,74	3,47	6,00	7,34	3,47
1.2.2009	28.2.2009	4,99	4,99	7,63	4,99	4,53	4,99	6,00	7,34	4,99
1.1.2009	31.1.2009	4,99	4,99	7,63	4,99	4,53	4,99	6,00	7,34	4,99
1.12.2008	31.12.2008	5,36	5,36	6,70	5,36	4,20	5,36	5,55	6,43	5,36
1.11.2008	30.11.2008	5,36	5,36	6,70	5,36	4,20	5,36	5,55	6,43	5,36
1.10.2008	31.10.2008	5,36	5,36	6,70	5,36	4,20	5,36	5,55	6,43	5,36
1.9.2008	30.9.2008	4,59	4,59	6,70	4,59	4,20	4,59	5,55	6,43	4,59
1.7.2008	31.8.2008	4,59	4,59	6,70	4,59	4,20	4,59	4,81	6,43	4,59

Fra	Til	ES	FI	FR	HU	IE	IT	LT	LU	LV
1.12.2009	31.12.2009	1,45	1,45	1,45	8,37	1,45	1,45	9,53	1,45	18,77
1.11.2009	30.11.2009	1,45	1,45	1,45	8,37	1,45	1,45	9,53	1,45	18,77
1.10.2009	31.10.2009	1,45	1,45	1,45	10,01	1,45	1,45	9,53	1,45	18,77
1.9.2009	30.9.2009	1,77	1,77	1,77	10,01	1,77	1,77	9,53	1,77	15,54
1.8.2009	31.8.2009	1,77	1,77	1,77	10,01	1,77	1,77	9,53	1,77	15,54
1.7.2009	31.7.2009	1,77	1,77	1,77	10,01	1,77	1,77	9,53	1,77	13,20
1.6.2009	30.6.2009	2,22	2,22	2,22	10,01	2,22	2,22	9,53	2,22	13,20
1.5.2009	31.5.2009	2,22	2,22	2,22	10,01	2,22	2,22	9,53	2,22	13,20
1.4.2009	30.4.2009	2,74	2,74	2,74	10,01	2,74	2,74	9,53	2,74	13,20
1.3.2009	31.3.2009	3,47	3,47	3,47	10,01	3,47	3,47	9,53	3,47	13,20
1.2.2009	28.2.2009	4,99	4,99	4,99	10,01	4,99	4,99	7,81	4,99	13,20
1.1.2009	31.1.2009	4,99	4,99	4,99	10,01	4,99	4,99	7,81	4,99	11,05
1.12.2008	31.12.2008	5,36	5,36	5,36	8,58	5,36	5,36	7,10	5,36	9,44
1.11.2008	30.11.2008	5,36	5,36	5,36	8,58	5,36	5,36	6,10	5,36	9,44
1.10.2008	31.10.2008	5,36	5,36	5,36	8,58	5,36	5,36	6,10	5,36	9,44
1.9.2008	30.9.2008	4,59	4,59	4,59	8,58	4,59	4,59	6,10	4,59	9,44
1.7.2008	31.8.2008	4,59	4,59	4,59	8,58	4,59	4,59	6,10	4,59	9,44

Fra	Til	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK
1.12.2009	31.12.2009	1,45	1,45	4,53	1,45	10,75	1,16	1,45	1,45	1,20
1.11.2009	30.11.2009	1,45	1,45	4,53	1,45	10,75	1,16	1,45	1,45	1,53
1.10.2009	31.10.2009	1,45	1,45	4,53	1,45	10,75	1,49	1,45	1,45	1,53
1.9.2009	30.9.2009	1,77	1,77	4,53	1,77	10,75	1,49	1,77	1,77	1,85
1.8.2009	31.8.2009	1,77	1,77	4,53	1,77	13,20	1,49	1,77	1,77	1,85
1.7.2009	31.7.2009	1,77	1,77	4,53	1,77	13,76	1,49	1,77	1,77	2,20
1.6.2009	30.6.2009	2,22	2,22	4,53	2,22	17,29	1,49	2,22	2,22	2,20
1.5.2009	31.5.2009	2,22	2,22	5,62	2,22	17,29	1,81	2,22	2,22	2,84
1.4.2009	30.4.2009	2,74	2,74	5,62	2,74	17,29	2,30	2,74	2,74	2,84
1.3.2009	31.3.2009	3,47	3,47	6,78	3,47	17,29	3,31	3,47	3,47	3,58
1.2.2009	28.2.2009	4,99	4,99	6,78	4,99	17,29	4,31	4,99	4,99	4,81
1.1.2009	31.1.2009	4,99	4,99	6,78	4,99	17,29	5,18	4,99	4,99	5,70
1.12.2008	31.12.2008	5,36	5,36	6,42	5,36	15,8	5,49	5,36	5,00	5,66
1.11.2008	30.11.2008	5,36	5,36	6,42	5,36	11,02	5,49	5,36	5,00	5,66
1.10.2008	31.10.2008	5,36	5,36	6,42	5,36	11,02	5,49	5,36	4,34	5,66
1.9.2008	30.9.2008	4,59	4,59	6,42	4,59	11,02	5,49	4,59	4,34	5,66
1.7.2008	31.8.2008	4,59	4,59	6,42	4,59	11,02	4,75	4,59	4,34	5,66

RÅDETS RESOLUSJON**2009/EØS/66/10****av 30. november 2009****om et veikart for å styrke mistenktes eller tiltaltes prosessuelle rettigheter i straffesaker**Denne resolusjonen er offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* [C 295 av 4.12.2009](#), s. 1-3.